

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1175

24. LISTOPADA 2025. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001 >

U Petrovaradinu obilježen praznik hrvatske nacionalne zajednice

Simbol zajedništva i ustrajnosti

SADRŽAJ

5

Prijam u Požeško-slavonskoj županiji

**Nastavak podrške
Hrvatskom
nacionalnom vijeću**

8

Susret Hrvata iz Vojvodine
i prognanih iz Srijema

**Put sjećanja
i povezanosti**

12

Mr. sc. Marija Radulović,
predsjednica Hrvatskog
poslovnog kluba u Srbiji

**Političke trzavice
prolaze, gospodarski
interesi ostaju**

16

HosanaFest u Subotici

»Čeznem Boga vidjeti«

20

20 godina nakladničke djelatnosti
NIU *Hrvatska riječ*

**Književni tragovi
– svjedočanstvo
vremena**

34

XIV. Ekumenski susret zborova
crkvenog pjevanja u Zemunu

**Budimo svjetlo
mira i jedinstva**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijin (predsjednik), vlč. Josip
Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Ne-
venka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić,
Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja

RAVNATELJICA:

Karolina Bašić
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
LEKTOR:
Zlatko Romić
TEHNIČKA REDAKCIJA:
Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)
FOTOGRAFIJE:
Nada Sudarević

FINANCIJE I RAČUNOVODSTVO:

Mirjana Trkulja
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
(distribucija@hrvatskarijec.rs)

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić
TELEFON: ++381 24/55-33-55;
++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Ban, i poslije bana

Hrvati u Srbiji proslavili su prošlog tjedna (16. listopada) jedan od svojih nacionalnih praznika – Dan rođenja bana **Josipa Jelačića**. I kada se govori o Jelačiću uvijek se spomene kako je to ban pod kojim su se borili i Srbi i Hrvati.

Ali, da se ne lažemo: nije ovo XIX. stoljeće i vrijeme bana Jelačića. Mnogo toga se dogodilo od banovog vremena do danas.

Eto, baš je Hrvat **Tonino Picula**, izvijestilac za Srbiju, kriv što Europski parlament predlaže rezoluciju protiv Srbije. Ako je netko slučajno pomislio da je prijedlog rezolucije pred euro-parlamentarce stigao zbog stanja u Srbiji, razuvjerio ga je provladin tabloid koji je objavio da čak 57 posto anketiranih građana misli da iza svega stoji Hrvat Picula. Pobijedio je on i one koji eto hoće minirati EXPO i one koji podržavaju blokade. Dobro dođe za dnevno-političku uporabu.

Ali, kako u intervjuu za naš tjednik kaže predsjednica Hrvatskog poslovnog kluba u Srbiji **Marija Radulović**, političke trzavice prolaze, gospodarski interesi ostaju. A ti interesi teški su godišnje oko dvije milijarde eura. Toliko vrijedi roba koja godišnje prijeđe jednu ili drugu granicu. Vrijede i više od te dvije milijarde, pa srećom oni koji dolaze ne iz politike, već iz gospodarstva, ne padaju na dnevno-političku retoriku. A i nemaju taj luksuz. Njihove odluke, potezi, mjere se reputacijom, profitom, stabilnim poslovanjem, dugoročnim posljedicama. Kod politike je, znate to i sami, malo drugačije. Osim onoga – dugoročne posljedice. Ali svijet je i tako počeo od njih, pa koga još briga za to što će biti poslije njih.

Z. V.

Posjet Pleternici

Elektori, predstavnici udruga i suradnici HNV-a tijekom vikenda boravili su u studijskom posjetu Požeško-slavonskoj županiji.

Posjet je započeo zajedničkim sastankom na kom je predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** predstavila ovogodišnje izvješće Hrvatskog nacionalnog vijeća – najprije kapitalne projekte: projekt »Rasti gdje si posijan« je završen, »Sagradi mlin gdje je voda« se provodi, a plan je da svih sedam matrica bude završeno do kraja petog mandata.

Zatim je predstavila rezultate u četiri područja: obrazovanju, kulturi, službenoj uporabi jezika i pisma te informiranju. Vojnić je iznijela kako vidi Hrvatsko nacionalno vijeće kada su u pitanju organizacijska i kadrovska struktura, odnos prema javnosti, suradnja s drugima, zagovaranje te suradnja sa Srbijom i Hrvatskom.

U drugom dijelu sastanka nazočni su iznosili svoje prijedloge i sugestije o tome kako vide HNV te na koji bi način najbolje priveli kraju peti mandat.

Posjet je nastavljen u subotu susretom s Hrtkovčanima i protjeranima iz Srijema koji danas žive u Sla-

voniji, zajedničkom misom, te ručkom, nakon čega su imali priliku posjetiti Muzej bećarca u Pleternici i nazočiti koncertu Kulturno-umjetničkog društva *Orljava*, gdje su ih ugostile gradonačelnica Pleternice **Marija Šarić** i županica Požeško-slavonske županije **Antoni-ja Jozić**.

Posjet je završen u nedjelju obilaskom svetišta Gospe od Suza u Pleternici, gdje su sudjelovali na svetoj misi u crkvi sv. Nikole. Ujedno, to je i jedna od zajedničkih aktivnosti u okviru prekograničnog projekta Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije pod nazivom »Mostovi baštine«, koji provode Hrvatsko nacionalno vijeće iz Srbije i Požeško-slavonska županija s hrvatske strane.

Pleternica je postala mjesto štovanja Gospe od Suza prije 70 godina, dok je prije 20 godina proglašena biskupijskim svetištem, kada je donesena relikvija iz Siracuse, koja se čuva ispod Gospina reljefa.

M. V. R.

Nastavak podrške Hrvatskom nacionalnom vijeću

Delegacija Hrvatskog nacionalnog vijeća, na čelu s predsjednicom **Jasnom Vojnić**, posjetila je prošle subote Požeško-slavonsku županiju gdje ih je primila županica **Antonija Jozić**. Sastanku su nazočili i **Milan Bošnjak** iz Središnjeg državnog ureda i predsjednik Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata **Ivo Martinović**.

Ovom prilikom potpisan je ugovor između Požeško-slavonske županije i Hrvatskog nacionalnog vijeća koji drugu godinu zaredom financira programe i projekte HNV-a u Srbiji.

»Izrazito sam ponosna da je ideja o pomaganju proistekla iz županija. Ovo nisu sredstva samo Požeško-slavonske županije, sudjeluju i sve općine i gradovi, a posebno me veseli da imamo naznake suradnji koje su bilateralne. Svjesni smo kad vas obiđemo svih izazova i problema s kojima se suočavate u Srbiji i duboko se nadam da ova potpora, i financijska i prijateljska, pokazuje koliko je Hrvatskoj stalo do Hrvata koji žive u drugim državama«, poručila je Jozić.

Jasna Vojnić zahvalila je na potpori i istaknula kako HNV uvijek osmisli neki novi projekt. Ona je upoznala nazočne na sastanku s time da će izbori za HNV biti održani za godinu dana te da će prvi puta biti neposredni.

»Da nema podrške Hrvatske ne bismo mogli sve ostvariti, u dva mandata bili smo jedinstvena lista. Možemo biti ponosni na ovih osam godina. Umjesto troje nas je sedam uposlenih. Vlada je odlučila osnažiti nas gradnjom Matice, sedam matica. Nedostaje nam za redovito funkcioniranje i zahvalni smo županijama na pomoći jer nam je to još jedan dodatni proračun. Vrijedi ulagati u nas i sigurna sam da ste ponosni«, istaknula je Vojnić.

Na sastanku se riječima podrške obratio i Milan Bošnjak.

»Mi smo prošle godine dali nekoliko milijuna eura za hrvatsku zajednicu u Srbiji. Ne radi se o simboličnoj, već se radi o snažnoj potpori, svjesni da tamo zajednica ima kvalitetu i tako da je uzor kako Hrvatima u drugim državama tako i drugim manjinama u Srbiji. Osnažena zajednica daje nam nadu da ćete unatoč pritiscima, razvijati identitet, a mi ćemo vam biti potpora«, poručio je Bošnjak.

Ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Josip Bako** upoznao je nazočne s problemima i izazovima u radu, naročito po pitanju broja uposlenih.

Na sastanku je bilo govora i o protjerivanju 40.000 Hrvata iz Srijema tijekom devedesetih godina prošlog stoljeća, te da se o tome vrlo malo govori u hrvatskoj javnosti.

M. V. R.

U Petrovaradinu obilježen praznik hrvatske nacionalne zajednice

Simbol zajedništva i ustrajnosti

»Poruka koju Hrvatska šalje jest da smo voljni unaprjeđivati naše odnose sa Srbijom – na dobrobit kako srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj, tako i hrvatske manjine u Srbiji. Pružamo otvorenu ruku, želimo da se naša suradnja poboljša i da manjine ostvare sve svoje potencijale«, kazao je Milan Bošnjak

U crkvi sv. Jurja u Petrovaradinu u četvrtak, 16. listopada, svečano je obilježen Dan rođenja bana **Josipa Jelačića**, jedan od četiriju praznika hrvatske nacionalne zajednice u Srbiji. Svečanost su organizi-

rali Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Jelačić* i Hrvatsko nacionalno vijeće, uz prisustvo brojnih predstavnika crkvenog, kulturnog i političkog života Hrvata u Srbiji, kao i gostiju iz Hrvatske i Srbije. Svetu misu predvodio je srijemski biskup mons. **Fabijan Svalina**. Ban Josip Jelačić jedna je od najvećih povijesnih ličnosti Hrvata, koji je ujedno i točka povezivanja između Srbije i Hrvatske. Obilježavanje rođendana bana Jelačića, rođenog upravo u Petrovaradinu, i ove je godine proteklo u duhu ponosa i zajedništva. Sudionici su istaknuli važnost njegova lika kao simbola hrabrosti, dostojanstva i nacionalne svijesti, ali i mosta koji povezuje hrvatski i srpski narod.

»Sloboda bez reda nije moguća«

O tim vrijednostima govorila je predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić**, naglasivši aktualnost Jelačićeve poruke i danas.

»Danas obilježavamo 224. rođendan bana Josipa Jelačića i izuzetno smo ponosni jer ono što je veličina bana jest da su se pod njegovom zastavom borili i Srbi i Hrvati. On je ličnost koja može povezati naše dvije zemlje. Prije više od dva stoljeća, u našem Petrovaradinu, rodio se čovjek čiji spomenik danas stoji na glavnom trgu glavnog grada naše Hrvatske. Ni manje ni više, na samom glavnom trgu, centralna ličnost. Čovjek pod čijom su se zastavom borili i hrvatski i srpski narod. Bio je to čovjek koji je u burnim vremenima 1848. godine imao hrabrosti preuzeti odgovornost za narod i domovinu. Čovjek koji je vjerovao da sloboda bez reda nije moguća, a red bez dostojanstva, besmislen. Kao ban je ukinuo kmetstvo i progovorio jezikom pravde. Znao je da snaga naroda ne dolazi iz vojske niti oružja, nego iz poštovanja prema vlastitoj zemlji i vjeri u njezinu budućnost. I više nego ikad, danas nam treba njegov lik. Više nego ikad, danas nam trebaju njegove vrijednosti, odgovornost, dostojanstvo i zajedništvo. Nije njemu bilo lakše nego nama danas. Nije ni nama danas lakše nego što je njemu bilo. Svako vrijeme ima svoje bitke i svako vrijeme ima svoje heroje. Mi smo kuću bana Jelačića dobili na dar od Srbije, a evo sada će i Hrvatska pomoći da kuću obnovimo.

Drago nam je što su danas s nama predstavnici vlasti Srbije i Hrvatske, i to je točka na kojoj možemo slati afirmativne poruke našim narodima», rekla je Jasna Vojnić.

Posebno se zahvalila Hrvatskoj na potpori koju pruža hrvatskoj zajednici u Srbiji:

»Hvala Hrvatskoj što je čvrsto stala uz nas. Hvala što nas je u presudnim trenucima potaknula da se ne umorimo, da se ne predamo. Hvala što nas je Saborom osnažila i što vjeruje da kuća bana nije nedovršena zbog naše neodgovornosti, nego zbog vremena koje traži nove načine da se narod ojača, ujedini i vrati na put koji je i naš ban morao proći da bi stigao ne samo do trga glavnog grada, nego do ispunjenja svoje zadaće na zemlji. Neka nam njegov lik bude uvijek pred očima kao nadahnuće, kao obveza i kao poziv da budemo dostojni njegova imena«, zaključila je Vojnić.

Težiti miru sa susjedima

Savjetnik s posebnim položajem za pitanja hrvatske nacionalne manjine u Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Milan Bošnjak** uputio je poruku podrške i suradnje, te pohvalio rad Jasne Vojnić i njenog tima.

»Poručujem vam da će Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, kao i druge institucije iz Hrvatske, i dalje čvrsto biti uz vas. Nastavit ćemo komunicirati, slušati jedni druge i biti svjesni da samo zajedno možemo očuvati našu hrvatsku vatru živom. Samo zajedno možemo baštiniti ono što imamo i graditi ono što je pred nama, pritom, naravno, uvijek pružajući ruku su-

vatska šalje jest da smo voljni unaprijediti naše odnose sa Srbijom – na dobrobit kako srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj, tako i hrvatske manjine u Srbiji. Pružamo otvorenu ruku, želimo da se naša suradnja poboljša i da

manjine ostvare sve svoje potencijale. Uvijek je lako rušiti, ali je teško graditi. Rušimo jednim potezom, ali graditi znači ulagati trud – jer ne gradimo projekt ili predmet, već gradimo sebe, svoj karakter i svoj život«, kazao je Bošnjak.

Čestitajući Dan zajednice, pomoćnik gradonačelnika Novog Sada **Aleksandar Petrović** poželio je HNV-u da zajednički gradimo suživot i mostove prijateljstva, što, kako je istaknuo, možemo jedino u miru, slozi i zajedništvu.

»Mi smo tu da bratski proslavimo ovaj datum, 16. listopada, dan rođenja jedne od najznačajnijih ličnosti u Hrvatskoj, a to je ban Josip Jelačić. Ovakvi događaji povezuju ne samo srpski i hrvatski narod, koji je imao – htjeli priznati ili ne – dosta neusuglašenosti. Velika mi je čast što mogu u ime gradonačelnika **Žarka Mićina** i svoje osobno ime po tko zna koji put nazočiti događaju koji organizira hrvatska zajednica u Srbiji. Moje prisustvo na ovom događaju i svakog Srbina je jedan most koji doprinosi revitalizaciji odnosa, da zaboravimo prošlost i da se okrenemo svi zajedno budućnosti, te da zajedno gradimo suživot pod novosadskim i vojvođanskim nebom«, poručio je Petrović.

Događaju su nazočili predstavnici hrvatske diplomacije, Pokrajine, profesionalnih institucija hrvatske zajednice, svećenici, vijećnici i elektori Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji.

U okviru prigodnog programa povodom proslave Dana zajednice nastupili su mješoviti pjevački zbor, klapa i tamburaški orkestar HKPD-a **Jelačić** te tamburaški orkestar HKPD-a **Matija Gubec** iz Rume.

M. V. R. / I. U.

radnje svima koji žive u istom prostoru s nama. Hrvatski narod nikada nikome nije učinio ništa loše. Hrvatski narod samo želi živjeti u miru sa svojim susjedima – kako ovdje u Srijemu, gdje je autohton, tako i u Bačkoj, Banatu i drugim dijelovima Srbije, kao i posvuda. Poruka koju Hr-

Susret Hrvata iz Vojvodine i prognanih iz Srijema

Put sjećanja i povezanosti

»Cijela je ova ulica Ninića... Ninićev sokak, tako je zovu... Što je stalo u auto, to smo i ponijeli, i preko Mađarske smo stigli ovdje. Ništa drugo nismo ponijeli iz Hrtkovaca«, kaže Anto Ninić

Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, u suradnji sa Zavičajnim klubom Hrtkovčana *Gomolava*, organizirala je u subotu, 18. listopada, Susret Hrvata iz Vojvodine u Kuli. Riječ je o uzvratnom posjetu župljana župe Hrtkovci (Hrtkovci, Nikinci i Platičevo), uz sudjelovanje predstavnika Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji te brojnih gostiju i uzvanika.

Od Hrtkovaca do Kule – put sjećanja i povezanosti

Red suza, red sjete, pa red radosti... Neki se nisu vidjeli i više od 30 godina, a bili su susjedi, prijatelji, drugovi iz školske klupe. Prije rata u Hrtkovcima je živjelo više od 1.500 Hrvata, danas svega oko 400. Većina je protjerana devedesetih godina tijekom ratnih zbivanja, a svoj novi dom našli su u požeškom kraju. Najviše ih se doselilo upravo u Kulu, mjesto koje je u sastavu grada Kutjevo.

»Cijela je ova ulica Ninića... Ninićev sokak, tako je zovu«, pokazuje **Anto Ninić** na ulicu gdje se nalazi i crkva u Kuli, podignuta 1998. godine.

»Imam tri sina, tri sam kuće napravio ovdje, imam devetero unučadi«, s ponosom veli ovaj, po rođenju Hrtkovčanin, danas Kuljanin.

Anto je sa suprugom i tri sina u ovo slavonsko selo stigao 11. lipnja 1992. godine. Dobro pamti taj datum jer, kaže, to je bilo dva dana prije njegova imendana.

»Što je stalo u auto, to smo i ponijeli, i preko Mađarske smo stigli ovdje. Ništa drugo nismo ponijeli iz Hrtkovaca. Sestra mi je ostala, ona i danas živi u Hrtkovcima, tako da posjetimo selo, obavezno odemo za Svi svete na groblje.«

Susret je za Antu bio više nego emotivan.

»Oduševljen sam što sam sada vidio neke ljude koje nisam vidio 34 godine. Tu su sad i djeca mojih školskih drugova, a ne mogu ih prepoznati. Pa samo pitam čiji si ti, tko ti je otac, a onda se sjetim – pa išli smo zajedno u školu.«

Među prvima koji su izbjegli iz Srijema u Slavoniju 1992. godine bio je **Franjo Baričević**, koji danas živi u Jakšiću.

»Vidio sam stare prijatelje, ne poznajem djecu, ali starije poznajem. Ovaj događaj za mene ima posebnu vrijednost jer ne idem u Hrtkovce, pošto sam bio svjedok u Haagu. Nisam htio biti zaštićeni svjedok, htio sam reći istinu o svom narodu i kako je patio zbog **Šešelja** i njegovih jataka. Najteže mi je što ne mogu otići na grob svoga oca«, priča Franjo.

Protjerani, ali ne i zaboravljeni

Susret Hrvata protjeranih iz Srijema s Hrvatima koji i danas žive u Srbiji organizirali su velečasni **Ivica Živko-**

Na svetoj misi u Kuli, srijemski biskup mons. Fabijan Svalina u nadahnutoj propovijedi poručio je vjernicima da njihova prošlost, premda bolna, nije izgubljena, nego postaje temelj za novi život u vjeri, nadi i zajedništvu. »Srijem je zemlja dubokih kršćanskih korijena, mučenika i svetaca, vjernih župa, a napose postojećih ljudi. Kad su vas ratne ruke protjerale, kad ste morali napustiti domove, polja i grobove svojih najmilijih – niste napustili ono najvažnije. Vjeru ste ponijeli sa sobom« poručio je, između ostalog, biskup Svalina. »Vaša je žrtva postala zalag novih i boljih vremena. Iz vaših suza niče nada za buduće naraštaje. Iz vaših križeva rađa se svjetlo vjere koje i danas svijetli u Srijemu. Krist, koji vas je pratio na putu progonstva, danas vas poziva da budete svjedoci pomirenja i nositelji nade«, zaključio je biskup Svalina.

vić, župnik iz Hrtkovaca i Zajednica protjeranih Hrvata te Zavičajni klub Hrtkovčana *Gomolova*. Susretu su nazočili i elektori, predstavnici udruga i suradnici Hrvatskog nacionalnog vijeća, na čelu s predsjednicom **Jasnom Vojnić**. Svi su zajedno sudjelovali na svetoj misi u crkvi sv. Petra koju je služio srijemski biskup mons. **Fabijan Svalina**.

Kako je poručio predsjednik Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata **Ivo Martinović**, pune 34 godine radili su na tome da budu most sa zajednicom koja je opstala i ostala u Vojvodini, a susret u Kuli je uzvratni, nakon što su oni prošle godine posjetili Hrtkovce gdje je obilježeno 200 godina župe u Hrtkovcima.

»Osim zadaće koja je tada bila pred nama, sada su pred nama neki novi izazovi. Mi smo ove 34 godine radili na tome da budemo most s našom zajednicom koja je ostala i opstala u Vojvodini, u Srbiji. I na to smo ponosni i želimo pokazati javnosti da su Hrvati u Vojvodini kroz stoljeća njegovali tradiciju i kulturnu baštinu, da smo ponosni na to i s pravom možemo reći da su oni jedna važna kockica u mozaiku hrvatske kulturne baštine. A da bi se to vidjelo, mi im pomažemo, prije svega da se organiziraju određena kulturna događanja. Želimo biti spona, ali

isto tako iznimno su nam važni i skupovi kao što je ovaj danas u Kuli jer s našom zajednicom tamo negujemo zajedništvo, jedni smo uz druge i mislim da je to, po reakcijama, iznimno važno za našu zajednicu koja je ostala i opstala u Srbiji, s nažalost i danas ne malim izazovima«, poručio je Martinović.

Milan Bošnjak iz Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske istaknuo je da će ovakvi susreti i aktivnosti uvijek dobiti potporu Središnjeg državnog ureda.

»Ovo je zbilja jedna posebna, dirljiva priča. Ne moram vas podsjećati kakva je sudbina Hrtkovčana, ali je zaista lijepo vidjeti kako uspijevaju održavati međusobnu komunikaciju i kako su povezani i kako zajednički realiziraju projektne aktivnosti. Veseli nas što vidimo da ima i mladih – to znači da će se ova povezanost nastaviti i dalje«, poručio je Bošnjak.

Jasna Vojnić naglasila je važnost upoznavanja s okolnostima protjerivanja Hrvata:

»Nama je jako drago da smo se danas okupili, i Hrtkovčani iz Srbije i oni koji su svoj dom našli u Hrvatskoj. Jako mi je drago da vidim i ljude koji skrbe o tih 40.000 protjeranih Hrvata. Nama je jako važno ostati uz njih i važno je da danas razgovaramo o tome i da se to ne zaboravi, budući da u Srbiji nemamo mjesto gdje bismo upalili svijeću i našim žrtvama i svim protjeranima. Jako nam je važno da se o tome govori, jer se u javnosti u Srbiji ne govori o protjerivanju 40.000 Hrvata i zato će poruke s današnjeg skupa biti važne i za jednu i za drugu državu«, rekla je Vojnić.

M. V. R.

Proslave u Srijemskim Karlovcima, Hrtkovcima i Rumi

Odlukom Hrvatskog sabora 2025. godina proglašena je Godinom obilježavanja 1.100. obljetnice Hrvatskoga Kraljevstva. Različitim kulturnim, umjetničkim i znanstvenim događajima jubilej obilježavaju Hrvati u domovini i izvan domovine.

I prije jednog stoljeća, 1925., organizirana je milenijska (1.000. obljetnica) proslava Hrvatskoga Kraljevstva. Slavila se diljem Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, a posebno na teritorijima gdje su nastanjeni Hrvati, među kojima su bila i mjesta u Bačkoj i Srijemu. U ovom broju bavimo se proslavama u Srijemskim Karlovcima, Hrtkovcima i Rumi.

Srijemski Karlovci

Obilježavanje obljetnice u Srijemskim Karlovcima, prema sačuvanim izvorima, održano je u dva navrata. Sačuvani plakat poziva na svečanost obilježavanja 30. svibnja, a zapis u *Spomenici župe* te novinski izvještaj govori o 22. i 23. kolovoza.

Plakat za proslavu 30. svibnja donosi program i poziv građanstvu na uključivanje u proslavu. Prema podacima na plakatu, okupljanje društava planirano je u 9 sati u Hrvatskoj čitaonici odakle se u 9,30 sati kreće kroz mjesto u povorci, kojoj je na čelu bila limena glazba domaćeg DVD-a do kapele Gospe od mira gdje je misa u 10 sati uz prigodni govor, potom bi trebala biti otkrivena i posvećena spomen-ploča. Slijedio je povratak do Hrvatska čitaonice.

Na zabavu u Hrvatskoj čitaonici u 20 sati bilo je pozvano cjelokupno građanstvo. U programu zabave predviđen je nastup mješovitog i muškog zbora Hrvatske čita-

onice te nastup učenica s prigodnim pjesmama u čast kralja **Tomislava**.

Po završetku ovoga programa slijedio je ples. (Plakat objavljen u: M. Kljajić, *Kako je umirao moj narod*, Surčin, 2020.)

Može se nagađati kako je svečanost morala biti u dva navrata jer izrada spomenika ili spomen-ploče nije bila gotova do termina prvog dijela proslave.

Proslava 22. i 23. kolovoza

Župna spomenica i novine pišu o proslavi 22. i 23. kolovoza u Srijemskim Karlovcima.

Slavlje je započelo ukrašavanjem kuća i osvjetljavanjem prozora, ali i okićenim slavolukom s natpisom: »Slava Tomislavu 925. – živio kralj Aleksandar 1925.«. Uz poziv zvona i pucanje iz

Hrtkovci

Proslava 1.000. obljetnice Hrvatskog Kraljevstva u Hrtkovcima priređena je 30. kolovoza 1925., o čemu svjedoči fotografija Priredivačkog odbora od devet članova (Z. Gvozdić-Filjak i J. Lončarević, *Srijemska kalvarija Hrvata*, Zagreb, 1995.).

Do podne je bila pjevana misa, a navečer je bio koncert na kojem je nastupila mitrovačka *Nada*. (*Spomenica hrvatskih kulturnih, prosvjetnih i pjevačkih društava u Srijem. Mitrovici do 1936. godine*).

Ruma

prangija i mužara, skupili su se mještani s lampionima te uz vatrogasnu limenu glazbu prošli ulicama preko trga do kapele sv. Gospe od mira. Na kapelu je postavljena spomen-ploča.

Mramorna spomen-ploča (vel. 80x120 cm) je u noći 1. rujna 1995. godine uništena. Ostao je sačuvan dio zadnjeg reda »(Sri?)jem. Karlovci« (Kljajić, Marko, *Kako je umirao moj narod*, Hrvatska čitaonica Fischer, Surčin, knj. 1, str. 239.).

U *Spomenici župe* nalazimo tekst o ovoj proslavi: »Proslavismo vrlo svečanim činom hiljadugodišnjicu hrvatskog kraljevstva. Odbor je u Hrvatskoj čitaonici sve nužno pripravo. Odbor su sačinjavali predstavnici svih hrvatskih organizacija. Kada je uglavnom sa programom bio gotov, pozvao je i naše sugrađane Srbe na sudjelovanje. Oni su sa svojim korporacijama najpripravnije odazvali. Gradsko zastupstvo votiralo je u tu svrhu u ime potpore 3.000 din. Gimnazija je ustupila svoju svečanu salu, da se u njoj održi akademija. Uprava narodnih fondova ustupila je svoju salu za večernju zabavu, na kojoj je koncentrirala vojna glazba iz Novog Sada«.

O proslavi u Rumi saznajemo posredno, iz *Spomenice hrvatskih kulturnih, prosvjetnih i pjevačkih društava u Srijem. Mitrovici do 1936. god.* (str. 27.) u kojoj piše kako je na proslavi u Rumi sudjelovala mitrovačka *Nada* s nekoliko pjesama, a »posebno je briljirao g. Segedi s pjesmama 'Sud' od Muhvića i 'Selimbeg' od Novaka«.

Priredila: Katarina Čeliković (katalog izložbe *1100. obljetnica Hrvatskoga Kraljevstva (925. – 2025.) – Tragom milenijske proslave u Bačkoj i Srijemu*)

Mr. sc. Marija Radulović, predsjednica Hrvatskog poslovnog kluba u Srbiji

Političke trzavice prolaze, gospodarski interesi ostaju

U periodu kada je osnovan Hrvatski poslovni klub možemo reći da je bila povoljna politička klima i da je to bio period ekspanzije hrvatskih tvrtki na ovom tržištu. Naravno da je bilo i onih negativnih, situacije na granicama, s carinjenjem roba... Mi se trudimo, koliko god je to moguće, da se umanje utjecaji političkih trzavica jer cijeli svijet funkcionira tako da biznis i znanost ne poznaju granice i funkcioniraju izvan svih granica

Intervju vodila: Zlata Vasiljević

Politički odnosi Srbije i Hrvatske prolaze kroz razne faze. Od intenzivne suradnje do zategnutih političkih odnosa. Sasvim je drugačija gospodarska suradnja. Iako političke odluke često imaju posljedice i na gospodarstvo, gospodarstvenici su se uvijek trudili naći zajednički interes. U Srbiji posluju brojne hrvatske tvrtke, godišnji trgovinski promet između Hrvatske i Srbije iznosi oko dvije milijarde eura, dvije gospodarske komore pokreću zajedničke inicijative kako bi se olakšale gospodarske aktivnosti.

Dio toga je i Hrvatski poslovni klub koji u Srbiji postoji 20 godina. Okuplja velike kompanije, ali i mala poduzeća. Od 2016. godine Hrvatski poslovni klub vodi **Marija Radulović**.

► **Hrvatski poslovni klub iduće godine proslavit će 20 godina. Što je Hrvatski poslovni klub?**

Hrvatski poslovni klub je asocijacija ili udruženje gospodarstvenika, osnovan 2005. godine kada je upisan u registar Agencije za privredne registre, a službeno je počeo s radom 2006. godine. Klub je osnovan od pred-

stavništva Hrvatske gospodarske komore u Beogradu i Veleposlanstva Republike Hrvatske u Srbiji, s ciljem da olakša povratak tvrtki iz Hrvatske na tržište Srbije. Putem Hrvatskog poslovnog kluba organizirani su sastanci s ministarstvima, predstavnicima carina i drugih državnih uprava. U osnivanju je sudjelovalo dvadesetak velikih hrvatskih tvrtki poput *Ine*, *Podravke*, *Badela 1862*, *Milenijum (Croatia)* osiguranja, *Petrokemije*, Hrvatskih željeznica, *Poleta IGK*, *Zvečeva*, *Rotografike*, *Kikindskog mlina*, *Atlantik grupe*, *Vetropack* straže i drugih. Suština rada i funkcioniranja kluba bila je da se uspostave dobri gospodarski odnosi, da se razvija tržište, da se relaksiraju politički odnosi. Veliki značaj dali su i veleposlanici koji su bili na mandatima u Srbiji, koji su sa svoje strane davali podršku i organizirali različite aktivnosti i kontakte kako bi rad kluba podržali i olakšali. Hrvatski poslovni klub je organizacija koja ima za cilj povezivati kompanije između dvije zemlje, promovirati trgovinu, investicije kao i olakšati poslovnu suradnju u regiji.

► **Godina 2006. kada je osnovan HPK bila je godina intenzivne i dobre političke suradnje Hrvatske i Srbije. Koliko je to bio dodatni poticaj i općenito koliko su dobri politički odnosi važan temelj za dobru gospodarsku suradnju?**

Naravno da su politički odnosi globalno, a tako i ovdje na našem lokalnom nivou, vjetar u leđa za povoljniju poslovnu suradnju, ali i isto tako mogu biti i prepreka koja se mora prevladati da se težim putem ostvare gospodarski interesi. U dosadašnjem radu kluba prošli smo kroz različita raspoloženja i utjecaje politike na ovim prostorima. U periodu kada je osnovan Hrvatski poslovni klub možemo reći da je bila povoljna politička klima i da je to bio period ekspanzije hrvatskih tvrtki na ovom tržištu. Naravno da je bilo i onih negativnih, situacije na granicama, s carinjenjem roba... Mi se trudimo, koliko god je to moguće, da se umanje utjecaji političkih trzavica jer cijeli svijet funkcionira tako da biznis i znanost ne poznaju granice i funkcioniraju izvan svih granica.

► **Koliko HPK ima članica, kakav je profil kompanija koje su članice u smislu veličine, vlasništva, djelatnosti...?**

Od svog nastanka HPK se transformirao u skladu s okolnostima koje su se događale na ovim prostorima. Danas je klub organiziran tako da njegove članice mogu biti kompanije iz Hrvatske i Srbije koje žele zajedničku suradnju na tržištu, bilo u Srbiji ili Hrvatskoj. Profil kompanija članica je različit, od velikih poput *Podravke*, *Nexe grupe*, *Milenijum osiguranja*, do nekih manjih poduzetnika. Klub je otvoren za sve koji žele suradnju i posvećeni smo svakom članu bez obzira na djelatnost i veličinu. Naravno da su interesi i potrebe drugačiji, ali kod nas svi imaju istu pažnju. Našu podršku imaju i OPG-ovi, vinarije, do velikih multinacionalnih kompanija. Danas Hrvatski poslovni klub ima 40-ak članica, što je uspjeh bilo i održati sve ove godine. Možemo se pohvaliti da i danas imamo članice koje su sudjelovale u osnivanju kluba i s posebnom pažnjom se odnosimo prema njima.

► **Tko može i kako postati član Hrvatskog poslovnog kluba?**

Članom se postaje uglavnom na preporuku neke postojeće članice ili nakon nekih dobrih aktivnosti gdje se gospodarstvenici zainteresiraju za naš rad i žele postati naši članovi. Sam postupak učlanjenja odvija se tako da se dostavi formular-pristupnica koji se može naći i na web stranici našeg kluba www.hpk.rs. Također, umrežavanjem i upoznavanjem trudimo se uspostaviti dobre odnose i međusobne pogodnosti za naše članove. Tako da u radu tvrtki članica imamo situacije da naše članice koje se na primjer bave hotelijerstvom ili drugim uslugama daju posebne uvjete i pogodnosti za članove kluba.

Marija Radulović rođena je 1968. godine u Subotici. Osnovne studije je završila na Ekonomskom fakultetu u Subotici, a master diplomu stekla je na Fakultetu za ekonomiju i inženjerski menadžment (FI-MEK).

Karijeru je započela kao brend menadžer u kompaniji *Si&Si Group*. Godinama je bila direktorica marketinga u različitim firmama, kao što su *Vinarija Čoka*, *Simex group*, *Zlatibor voda*, *Higlo* i *PS Stankom*. Radila je kao marketing menadžerica *Milijenum osiguranja*, nakon čega je postala vlasnica marketinške agencije. Bavila se razvojem novih proizvoda i novih brendova u okviru kompanija u kojima je radila. Autorica je projekta »Istraživanje tržišta vode u Srbiji i pozicioniranje nove robne marke«. Izučavala je modele izdavanja dionica u našoj zemlji i pravne okvire za poslovanje banaka. Radila je na integraciji marketing komunikacije u funkciji bankarskih proizvoda i usluga.

Obavlja funkciju pomoćnika direktora predstavništva Hrvatske gospodarske komore u Srbiji od 2018. Članica je Hrvatskog poslovnog kluba od 2014. godine, a od 2016. godine je i predsjednica ovog kluba.

► **Kakva je suradnja s gospodarskim komorama u Hrvatskoj i Srbiji?**

U Srbiji trenutačno funkcionira 17 bilateralnih komora, privrednih udruženja, poslovnih klubova. Radi se o komorama i van Europe, tu su prisutne i kanadska, japanska i brazilska komora. Što se tiče europskih udruženja i bilateralnih komora koje zastupaju interese kompanija s europskim kapitalom u Srbiji, udružile su se prošle godine u svibnju s ciljem osnutka Savjeta europskih poslovnih komora i udruženja, tzv. CEBAC. Jedan od benefita koji volim istaknuti jest da se kroz članstvo u našem klubu

bu mogu ostvariti kontakti i moguća je suradnja s članom bilo koje od tih asocijacija – bila ona europska ili van nje. Naime, klub je posljednjih godina usmjeren na zajedničke aktivnosti s drugim udruženjima, gdje se ove mogućnosti pružaju. Naime, tako jednom godišnje organiziramo Speed business meetinge s minimum dva ili tri udruženja, gdje se članice upoznaju i razmjenjuju iskustva. Također smo organizirali susrete s Upravom carina i različitim državnim i upravnim institucijama, kako su se mijenjali zakonski okviri funkcioniranja u Srbiji. U kontekstu suradnje veoma mi je važno istaknuti blisku suradnju s domicilnom Privrednom komorom Srbije. I Hrvatski poslovni klub i predstavništvo Hrvatske gospodarske komore imaju izuzetnu suradnju i potporu, odnosno ona je dvosmjerna: mi smo tu njima za informacije i zajedničke organizacije, kao i oni nama za informacije i podatke neophodne našim članicama. Dosta aktivnosti realizirali

smo zajedno poput konferencija »Zelena tranzicija«, susreti gospodarstvenika iz područja energetike u Beogradu, izlaganje naših vinara u sajmovima. Trenutno je u pripremi V. konferencija »Transport i logistika« koju organiziramo s Privrednom komorom Srbije, *Confidustriom Serbia* – predstavništvom konfederacije talijanske industrije u Srbiji *Confidustra Srbija*, Slovenskim poslovnim klubom i Helenskim privrednim udruženjem. U skladu s tehnološkim procesima koji prate naš sadašnji rad i funkcioniranje, prošlog tjedna organizirali smo s PKS-om i Helenskim privrednim udruženjem konferenciju »Sinergija ljudske i umjetne inteligencije u suvremenom HR-u«.

► **Predstavništvo Hrvatske gospodarske komore u Beogradu ponovno je, poslije trogodišnje pauze, otvoreno 2017. godine. Koliko je ono važno?**

Ponovno otvaranje Predstavništva Hrvatske gospodarske komore u Srbiji poslije tri godine pauze naravno da ima veliki značaj i utjecaj na rad naših tvrtki. Naime, u periodu kada je bilo zatvoreno predstavništvo od 2014. do 2017. tu ulogu je obavljao Hrvatski poslovni klub i Veleposlanstvo Hrvatske u Srbiji. Sada zajednički zastupamo interese članica i Hrvatske gospodarske komore i Hrvatskog poslovnog kluba. Veza i zajedništvo su sada još jači imajući u vidu da sam ja kao predsjednica Hrvatskog poslovnog kluba i zaposlenica Hrvatske gospodarske komore, što u velikoj mjeri pojednostavljuje rad, jer sam upućena u upite, probleme, dobre

poslovne poteze naših članica. Također, prisustvo HGK znači imati i potporu struke u različitim područjima, budući da predstavništvo pokriva sve segmente poslovanja – i energetike, i trgovine, i transporta, logistike, distribucije, proizvodnje, trgovine...

► **Koje aktivnosti biste izdvojili za ovih prvih 20 godina?**

Za dva desetljeća postojanja Hrvatskog poslovnog kluba ne znam što bih specijalno istaknula jer je aktivnosti i lijepih događanja bilo puno. Sada je zaista velika stvar umrežavanje i suradnja s drugim poslovnim udruženjima, koja se pokazala kao moment izvrsnosti za naše članice koje i same predlažu komore s kojima bi željele surađivati. Jedna od posebnih stvari koje su možda za zapamtiti jest obilježavanje 15 godina rada Hrvatskog poslovnog kluba u periodu covid mjera i potvrda, kada je bilo malo događaja uživo. Mi smo uradili skup i obilježili

našu obljetnicu s oko stotinu ljudi, što je u tom trenutku bilo možda i nezamislivo. Meni je posebno bilo drago da nam je taj događaj uvećao i prvi predsjednik kluba. Isto tako istaknula bih kao posebnost da ove godine prvi put sudjelujemo u projektu prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije. U prvoj polovici godine pokrenut je projekt prekogranične suradnje Hrvatske i Srbije »Program edukacije iz područja pripreme i provedbe europskih projekata iz EU fondova«. Vodeći partner projekta je Veleučilište *Lavoslav Ružička* iz Vukovara, a partner iz Srbije je Hrvatski poslovni klub. Do sada je realizirano niz aktivnosti u okviru projekta, jedna od njih je i podu-

i rješavanje drugih problema. Drago mi je da su svi ti naponi urodili plodom i da stižemo do dva desetljeća rada i mogu s punim pravom reći vrlo uspješna. Mogu još istaći da sam sudjelovala u formiranju i pravnim okvirima osnivanja Hrvatskog poslovnog kluba u Bosni i Hercegovini kao support mojim kolegama iz predstavništva HGK u BiH.

► **Nedavno je u Beogradu održan okrugli stol na kome se razgovaralo o gospodarskim potencijalima pripadnika hrvatske manjine u Srbiji i poslovanju hrvatskih tvrtki u Srbiji. Kompanije se uvijek rukovode profitom, ali ima li prostora za neke nove suradnje**

koje nisu striktno zasnovane na profitu? Recimo da hrvatske tvrtke u Srbiji surađuju s nekim manjim proizvođačima iz Subotice.

Svaka kompanija ima svoje ciljeve i brojke koje treba i želi realizirati. Svakako da postoji i senzibilitet i mogućnost otvaranja suradnje s malim proizvođačima iz Subotice, naročito u području prehrane. Naravno da ta proizvodnja mora kvalitetom odgovarati zahtjevima kompanija, a sigurna sam da to već postoji i da se teži proizvodnji kvalitetnih namirnica, koje će biti prihvaćene od kompanija. Mora se imati u vidu da svaka od njih ima propisane standarde koje mora ispunjavati i zato postoji taj zahtjev za kvalitetnim namirnicama. Ovaj skup protekao je u dobrom raspoloženju i zaključcima, a Hrvatski poslovni klub i ja osobno radit ću dalje na tom povezivanju i mogu-

ćoj suradnji u narednom periodu. Trudit ćemo se za bližu suradnju, informiranje i povezivanje, a vjerujem da će to donijeti i konkretne rezultate. Planovi za 2026. za sada su u pripremi. Naime, krenuli smo s pregovorima s drugim komorama o temama koje su u zajedničkom interesu članica, kao i pripreme za obilježavanje 20 godina rada. Naime, jednom godišnje, obično u siječnju, je godišnja svečana Skupština Hrvatskog poslovnog kluba gdje se podnosi izvješće o radu u protekloj godini i predstavlja plan rada u narednoj. Tako da smo u pripremnj fazi izrade plane, koji usklađujemo s radom predstavništava Hrvatske gospodarske komore u Srbiji. Ono što sam sigurna to je da će biti posjet članica Subotici, a nadamo se da ćete nas i vi pratiti u daljem našem radu.

FOTO: HPK

zetnički forum u Dubrovniku u okviru BEE konferencije. Forumom su, uz mene, moderirali predstavnici vodećeg partnera Veleučilišta *Lavoslav Ružička* u Vukovaru univ. mag. oec. pred. **Zvonimir Filipović** i doc. dr. sc. **Matej Galić**. Program radionice i edukacije realizira će se u studenome u Beogradu. Nadamo se da ćete nas pratiti u tim aktivnostima.

► **Hrvatski poslovni klub vodite od 2016. godine. Kako je izgledala Vaša profesionalna karijera?**

Moja karijera u Hrvatskom poslovnom klubu započela je ranije, a 2016. postala sam predsjednica, nakon odlaska direktora *Badela 1862* i predsjednika kluba **Mirka Babića**. Veliku energiju, vrijeme i poznanstva uložila sam u nastavak rada kluba, jer je tada bila neka prekretnica u radu: imali smo povlačenje nekih tvrtki, dolazak novih, izazovnija vremena koja su zahtijevala drugi princip rada

HosanaFest u Subotici

»Čeznem Boga vidjeti«

Glavna nagrada pripala je Josipi Akšamović iz Đakova koja je nastupila s pjesmom Čeznem Boga vidjeti, dok je stručno povjerenstvo za najbolju pjesmu u cijelosti proglasilo Neka ljubav pobijedi skupine Frama iz Posušja

Pod geslom »Glazbom do svetosti«, u Subotici je 19. listopada održan 20. Festival hrvatskih duhovnih pjesama *HosanaFest* koji je okupio petnaest izvođača iz Srbije, Hrvatske, BiH i Švicarske. Glavna

nagrada festivala, koju dodjeljuju sudionici međusobnim glasovanjem, pripala je **Josipi Akšamović** iz Đakova koja je nastupila s pjesmom *Čeznem Boga vidjeti*. Tekst nagrađene pjesme je iz Knjige o Jobu (poglavlje 19), autorica glazbe je **Marina Hojsak**, dok aranžman potpisuje **Daniel Hojsak**.

Stručno povjerenstvo je za najbolju pjesmu u cijelosti proglasilo *Neka ljubav pobijedi* koju je izvela skupina *Frama* iz Posušja (stihovi i glazba: **Ivo Jurić**; aranžman: **Josip Joca Vukoja**). Za najboljeg debitanta proglašena je **Marija Ihász Šećerov** iz Švicarske (Däniken) koja se predstavila svojom autorskom pjesmom *Nebo iznad oblaka*, dok je nagradu za najbolji tekst dobio Ivo Jurić za pjesmu *Neka ljubav pobijedi*.

Dojmovi nagrađenih

Ovogodišnja pobjednica Josipa Akšamović poznata je subotičkoj publici od ranije: pobijedila je na *HosanaFestu* već ranije, 2023. godine.

»Presretna sam, prvenstveno Bogu zahvaljujem na mogućnosti da svjedočim svoju vjeru na ovaj način. Tekst je iz Knjige o Jobu, čula sam ga na misi, vrlo moćne riječi ponukale su me da od njih napravimo pjesmu. U Hrvatskoj se zna za *HosanaFest*, drago mi je da sam imala priliku i ovdje prikazati svoj talent«, kaže Akšamović.

Nakon prošlogodišnje pobjede na *HosanaFestu*, *Frama* iz Posušja nastavila je uspješan subotički niz s dvije nove nagrade.

»Gdje god pođemo idemo srcem i lažno bi bilo reći da ne očekujemo neku nagradu, s obzirom na trud, ali to nam nije u prvom planu. Izuzetna nam je čast biti dio *HosanaFesta*, jako cijenimo ovaj festival. Drago nam je dijeliti glazbu koja slavi Gospodina. Ove nagrade pripadaju njemu, a mi smo samo njegov instrument. Pjevali smo srcem, drago nam je da je to prepoznato«, kaže voditeljica *Frame* iz Posušja **Ivana Bago**.

Najbolja debitantica Marija Ihász Šećerov došla je iz Švicarske iako je podrijetlom iz naših krajeva, odnosno Vajske.

»Na prvom *HosanaFestu* radili smo intervju s vlč. **Stantićem** za radijsku emisiju *Zvuci bačke ravnice*. Tada sam bila i kantorica u Vajskoj te me je velečasni pozvao da se prijavim za festival. Eto, čini se da

je trebalo proći dvadeset godina da nastupim na ovom festivalu i da iz Švicarske dođem u Suboticu. Srce mi je puno radosti, prvi sam puta nastupala na ovakvoj sceni koja pruža mogućnost da se predstavimo u najboljem svjetlu. Pjesmom sam željela dotaknuti ljude da se svaki put kad pogledaju u nebo ili oko sebe, sjete kako je

Glazbom promicati vrijednosti

Predsjednik Organizacijskog odbora vlč. dr. **Marinko Stantić** podsjeća kako *HosanaFest* ima za cilj poticaj na stvaranje nove autorske duhovne pjesme i promicanje kršćanskih duhovnih vrijednosti.

»Želja nam je bila stvarati nove duhovne pjesme, kao drugo poticati zajedništvo, a kao treće dovesti Hrvate iz Hrvatske, ali i iz drugih zemalja, da vide kako ovdje žive Hrvati. Da se podržavamo gdje god živjeli. Imali smo i sudionika iz mađarske, slovačke i srpske zajednice, svi su oni utkali sebe u *HosanaFest* jer su prepoznali poruke festivala, a to su slavljenje Boga, ulaganje talenata i međusobna povezanost. Tijekom ovih godina neki su upravo poticanjem na sudjelovanje otkrili svoj talent za glazbu«, kaže vlč. dr. Stantić.

U povodu festivala i ove je godine objavljen nosač zvuka (USB) s novim pjesmama.

Održavanje festivala pomogli su hrvatsko Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU (koje financira prekogranični projekt *HosanaFesta* s Turističkom zajednicom Grada Županje), Središnji državni ured za Hrvate

izvan Republike Hrvatske i Hrvatsko nacionalno vijeće, kao i sponzori te domaćini sudionika.

D. B. P.

Božja ljubav najveća, a milost njegova beskrajna«, kaže Iház Šećerov.

Rasprava u Europskom parlamentu o Srbiji

U prijedlogu rezolucije Europskog parlamenta o Srbiji europski zastupnici, koji od 21. listopada o tome raspravljaju, podržavaju pravo studenata i građana na mirne prosvjede, najoštrije osuđuju val nasilja sponzoriranog od države, zastrašivanja i neselektivna uhićenja.

Fokus rezolucije je stanje u Srbiji godinu dana nakon nesreće 1. studenog 2024., kada je u padu nadstrešnice željezničkog kolodvora u Novom Sadu poginulo 16, a jedna osoba teško ozlijeđena. U usuglašenom tekstu »O polarizaciji i povećanoj represiji u Srbiji, godinu dana nakon novosadske tragedije«, ponavlja se zahtjev za potpunom i transparentnom istragom i sudskim postupkom, kako bi se odgovorni za pad nadstrešnice priveli pravdi. Osuđuje se otvoreno miješanje Ruske Federacije u prosvjede u Srbiji, a podržava raspoređivanje ad hoc misije za procjenu stanja demokracije u Srbiji, uz sudjelovanje EP. Europska komisija se poziva da pokrene inicijativu za

ciljane pojedinačne sankcije protiv odgovornih za teška kršenja zakona i ljudskih prava u Srbiji.

U usuglašenom tekstu rezolucije najviši europski dužnosnici pozivaju se da se suzdrže od neutemeljenih izjava u kojima se hvali reformski proces Srbije i pozdravlja »novi ton« predsjednice Komisije **Ursule von der Leyen** tijekom nedavnog posjeta Beogradu. Članice EU pozivaju se da ojačaju mjere zaštite za one koji su u riziku, uključujući hitne vize i programe preseljenja i traži od diplomatskih misija EU da pažljivo prate sudske sporove vezane za prosvjede.

Eurozastupnici na kraju pozivaju sve zemlje koje će sudjelovati na međunarodnoj izložbi EXPO 2027 u Srbiji da uzmu u obzir ozbiljne bojazni i dokaze o raširenoj korupciji povezanoj s vlastima, kao i prijavljeni nedostatak poštovanja osnovnih građevinskih standarda i zakona u organizaciji i procesu izgradnje.

H. R.

Vučić: Najvažniji izbori u povijesti Srbije

Predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** rekao je na obilježavanju 17. rođendana Srpske napredne stranke u Zrenjaninu da Srbiju 2026. čekaju izbori, koji će za SNS biti »najvažniji ispit«.

»To će biti uvjerljivo najvažniji izbor u modernoj povijesti Srbije. Tada će se Srbija boriti za očuvanje svoje vojne neutralnosti, svoje nezavisnosti, svoje samostalnosti, svog puta u budućnost ili povratka u prošlost«, poručio je.

»Ne mogu se kandidirati ponovo, ali ću vam pomoći na svaki način i pobijedit ćemo ih ponovo. Tražim da se borite još jače nego ove godine, jer hoću da Srbija ima budućnost«, rekao je i poručio da je formirana snažna stranka, koja je opstala u vremenu kada nijedna druga nije mogla.

»Možda smo i pali zbog siline udaraca koje su nam zadali oni koji vole i ne vole Srbiju, a koji su bili izmanipulirani, jer su željeli srušiti vlast i sve što je urađeno«, rekao je Vučić, dodavši da je u proteklih 11 mjeseci bilo 800 napada na prostorije SNS.

Stranka će biti srušena samo u jednom slučaju: onog sekunda kada neki drugi, neki izvana, budu vodili politiku Srbije, a ne njen narod i građani, kazao je Vučić i pozvao stranačke kolege da brinu o nezavisnosti i suverenitetu Srbije i srpskom narodu gdje god da živi.

»Punoljetstvo ćemo proslaviti zajedno, s Vojvodinom i Kosovom koji su dio Srbije i uvijek će to biti«, poručio je predsjednik Srbije.

H. R.

Vijeće EU usvojilo prijedlog ukidanja uvoza ruskog plina

Vijeće Europske unije usvojilo je svoj pregovarački stav o prijedlogu uredbe kojom se postupno uki da uvoz ruskog prirodnog plina, što predstavlja ključni dio plana REPowerEU, za okončanje energetske ovisnosti o Rusiji. Europski parlament sada treba usvojiti svoj stav o prijedlogu uredbe, a nakon toga će početi pregovori o konačnoj verziji među Vijećem EU, Europskim parlamentom i Europskom komisijom.

Nova pravila predviđaju potpunu zabranu uvoza ruskog plina, uključujući i LNG, od 1. siječnja 2028. godine, uz prijelazno razdoblje za postojeće ugovore, a ona će pogoditi i Srbiju kao zemlju koja dobija plin iz Rusije preko teritorija zemlje članice Europske unije, odnosno Bugarske.

Za Srbiju to znači da počevši od 1. siječnja 2028. više neće moći dobijati ruski plin preko teritorija EU.

Kompanije u Srbiji koje se oslanjaju na EU posrednike kao što su distributeri u Mađarskoj ili Bugarskoj mogu imati pristup ruskom plinu još najviše do kraja 2027.

Ministrica rudarstva i energetike **Dubravka Đedović Handanović** izjavila je da se Srbija nalazi u veoma teškoj i gotovo bezizlaznoj situaciji nakon ove zabrane. Suština je da Bugarska neće dozvoliti protok ruskog plina kroz plinovod Balkanski tok, čime će biti oštećena i Srbija, navela je.

H. R.

Šatro čovjek i zdrav razum

Bliži nam se prva godišnjica masovne pogibije nedužnih ljudi ispod nadstrešnice na željezničkom kolodvoru u Novom Sadu, koje šatro čovjek **Dragan J. Vučićević** iz svog šatro studija neljudski ponižava i vrijeđa, dok njegov neokrnuti idol predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** – nakon teorija zavjere što su ih plasirali predsjednica Skupštine Srbije **Ana Brnabić** i zastupnik Srpake napredne stranke **Nebojša Bakarec** (isplanirani teroristički akt) – u priču uvodi i vijećnika u novosadskoj Skupštini grada **Mišu Bačulova**, pitajući se pred svekolikom javnošću »zašto baš on, zašto baš tada i zašto baš tamo?« i ne uzimajući u obzir sve druge osobe koje su se istoga momenta zatekle tamo i zanemarujući činjenicu da čovjek ima pravo na slobodu kretanja po vlastitom gradu, uključujući i izbor vremena, mjesta i načina na koji će je koristiti.

U tako shizofrenoj situaciji – lišenoj svakog oblika ljudskosti, empatije, osjećaja za odgovornost i zdravog razuma – a koju svakodnevno do usijanja podgrijeva šatro čovjek Dragan J. Vučićević i njegovi šatro kolege i šatro gosti u šatro studiju – jedan nenormalan detalj potire se do razine nepostojanja, dakle do razine da kao takav ne može postati niti vijest, a kamoli predmet javnog preispitivanja, od novinarskih reportaža preko inspekcijskih istraživanja pa do sudskih epiloga. Riječ je, naravno, o nadvožnjaku na Segedinskoj cesti koji je od prije dva tjedna bogatiji za uspostavu željezničkog prometa na još jednoj relaciji, onoj između Subotice i Beograda. I riječ je, naravno, o **Jugoslavu Iviću** koji svojom kamerom od početka bilježi svu raskoš građevinskih anomalija na ovom nadvožnjaku. Posljednji u nizu njegovih kratkih video-uradaka snimljen je 20. listopada, dakle prije četiri dana, i na njemu se jasno vidi odvajanje dijela koji drži »strop« od zida. Na razmjerno kratkoj snimci (trajanje 15 sekundi) također se vidi pravilno izbušena kružna rupa u podnožju zida, kao što se vide i postavljene trake za zaustavljanje pješačkog prometa, ali i pješaci koji tuda nesmetano prolaze. E, da: ispod teksta Jugoslava Ivića »'Soko' razdrmao subotički podvožnjak posle samo dve nedelje vožnje 200 na sat...«, na samo metar-dva u unutrašnjosti zida jasno se vidi poruka, koju kao da je osobno pisao šatro čovjek Dragan J. Vučićević ili netko od njegovih šatro gostiju: »Blokaderi teroristi«.

Rijetki lokalni mediji i tek poneki segment javnosti, poput gradskih odbora Stranke slobode i pravde i Demokratske zajednice vojvođanskih Mađara, reagirali su na ono što svatko tko se tuda kreće svakodnevno može i sam primijetiti. U svojim priopćenjima i jedni i drugi ukazuju na nestručnost i korupciju i uz pozive na odgovornost apeliraju i na obustavu željezničkog prometa dok se stvari o sigurnosti jasno ne utvrde. Ali, i prije no što su ih uputili jasno je da će njihova priopćenja završiti u virtualnom bljedilu tinte na papiru jer su šatro ljudi, poput Dragana J.

Vučićevića, što bi reko **Đole**, »federalni trend«. Trend koji stoprocentno uspješno veliki dio javnosti namjerno vodi u krivom smjeru magle i mrača, a na čijem se putu sve vrijeme gromoglasno smjenjuju laži, klevete, uvrede, podmetanja i najave ubojstava kao što je to nedavno učinjeno gdje, pa naravno, u šatro studiju čiji je vlasnik šatro čovjek Dragan J. Vučićević.

Osim zdravog razuma, u Subotici, ali i cijelom društvu, na cijeni niskoj do totalne rasprodaje su i zdrav vid i sluh, o čemu jednako svjedoči i šutnja inspekcijskih službi, pravosuđa, lokalne samouprave, njihovih medija i onih koji ih podržavaju i dive se *Sokolu*. Nitko se, naime, do sada od njih niti jednom – a imali su za to i više od godinu dana – nije oglasio o stanju sigurnosti subotičkog nadvožnjaka i pored očitog fušeraja koji je nevješto zamaskiran sivim nanosima farbe. Nitko se od njih nije zapitao, i to s javnošću podijelio, o sudbini putnika

u vlakovima prema Segedinu, a sada i prema Beogradu, kao i vozača, biciklista, motorista i pješaka koji ispod njege prolaze. Nitko, jer su do sada imali prilike vidjeti kako prolaze oni sa zdravim vidom, sluhom i razumom, kao što su imali prilike vidjeti i koliko je učinkovit način obrane svega što je nenormalno, pokvareno, zlo i pohlepno.

I pored toga, Jugoslavu Iviću na čast – a velikom dijelu Subotičana na sramotu – mogu služiti snimke koje je javno objelodanio. Ne samo kao dokaz da čovjek ima zdrav vid, sluh i razum nego i kao eventualni krunski materijal na sudu ako se jednom nešto strašno dogodi. Naravno, kada šatro ljudi već jednom odu... u šatore. Zauvijek!

Z. R.

20 godina nakladničke djelatnosti NIU *Hrvatska riječ*

Književni tragovi – svjedočanstvo vremena

Za dva desetljeća objavljeno je više od osamdeset knjiga. Fokus je bio na književnim naslovima, a tiskana su i djela iz područja znanosti i publicistike

Prvom tiskanom knjigom u jesen 2005. godine, a bila je to zbirka pjesama *U izmučenim riječima* **Vojislava Sekelja**, započela je nakladnička avantura Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ*. U okviru te djelatnosti do sada je objavljeno 84 naslova, ne računajući i četiri ponovljena, druga izdanja pojedinih djela. U pitanju su knjige različitih književnih rodova, od poezije, priča, novela, romana, dramskih tekstova do narodnih pripovjedaka, ali i one iz područja jezikoslovlja, književne povijesti, etnografije, duhovnih razmatranja, arhitekture te književnosti za djecu. Pojedine knjige objavljene su u sunakladi s drugim hrvatskim nakladnicima iz Vojvodine.

Od povijesti do novih imena

Uz objavu, reobjavu i izbore iz djela za ovdašnje Hrvate povijesno važnih autora poput **Ilije Okrugića Srijemca**, **Ante Evetovića Miroljuba**, **Matije Evetovića**, **Ante Jakšića**, **Matije Poljakovića**, **Balinta Vujkova**, **Jakova Kopilovića** ili **Ivana Pančića**, tiskane su i knjige suvremenih autora starije i srednje generacije – od već etabliranih i nagrađivanih imena do onih manje poznatih. U pitanju su djela **Petka Vojnića Purčara**, **Jasne Melvinger**, **Lazara Merkovića**, **Tomislava Ketiga**, **Vojislava Sekelja**, **Ljubice Kolarić-Dumić**, **Milivoja Prčića**, **Milovana Mikovića**, **Lazara Franciskovića**, **Mirka Kopunovića**, **Zvonka Sarića**, **Branka Jegića**, **Ante Vukova**, **Marka Kljajića**, **Roberta Tillyja**, **Antuna Kovača**, **Dražena Prčića**, **Ivana Sokača**... *Hrvatska riječ* nastojala je i nastoji otvarati prostor za nove autore na književnoj sceni vojvođanskih Hrvata. Tako su upravo za našu kuću svoje prve knjige objavili autori kao što su **Ruža Silađev** (autorica prve knjige na šokačkoj ikavici tiskane s ove strane Dunava), **Franjo Kašik Bertron**, **Miroslav Pendelj** i **Nela Skenderović**. Ova je kuća afirmirala i **Stjepana Bartoša** i **Vladimira Bošnjaka**, objavila jedinu knjigu na hrvatskom jeziku **Matije Molcera**. U kontekstu razvijanja scene, fokus je stavljan i na prve knjige mladih autora, o čemu svjedoče tiskani naslovi **Željke Zelić (Nedeljković)**, **Tatjane Ćaćić**, **Vedrana Horvackog**, **Darka Baštovanovića**, **Marije Brzić**, **Zvonimira Franje Vuka** i **Anite Đipanov Marijanović**.

Književna scena vojvođanskih Hrvata prezentirana je i panoramskim i antologijskim prikazima pojedinih njezinih segmenata – poput izbora suvremene kratke priče, anto-

logije pjesništva na prijelazu stoljeća ili panorame suvremene duhovne lirike (priređivači su bili **Vladan Čutura**, **Lazar Novaković** i **Tomislav Žigmanov**).

Publicistika i dječja književnost

U području znanosti i publicistike objavljene su knjige **Sanje Vulić**, **Jasne Melvinger**, **Ante Sekulića**, **Viktori-je Aladžić**, **Zsombora Szabóa**, **Josipa Temunovića**, **Andrije Kopilovića**, **Marije Šeremešić**. Tiskana je i mo-

nografija *Subotička Dužijanca* : žetvena svečanost **Laze Vojnića Hajduka**, Andrije Kopilovića i **Alojzija Stantića**.

Kroz ediciju *Vjeverica*, pokrenutu 2015. godine, više se pozornosti posvećuje ovdašnjoj hrvatskoj književnosti za djecu i mladež (panorama *Zapisane avanture za male i velike* u izboru **Katarine Čeliković**, knjige **Vesne Huska**, **Katarine Čeliković**, Ruže Silađev, **Katarine Firanj**).

Važno je napomenuti da autori knjiga dolaze iz različitih krajeva Srbije (Subotice, Sombora, Novog Sada, Petrovaradina, Slankamena, Sonte, Zemuna, Kukujevac, Vrbasa, Golubinaca, Surčina, Beograda), dok su pojedini iz Hrvatske.

Motivska i žanrovska raznovrsnost

Prvi urednik nakladničke djelatnosti, obnašajući tu dužnost do sredine 2012. godine, bio je Milovan Miković (1947. – 2021.). Nakon njega za v. d. urednika naklade imenovan je Zvonko Sarić. Značajan doprinos produkciji dao je i Tomislav Žigmanov, koji je bio na čelu Nakladničkog vijeća NIU *Hrvatska riječ* od kraja 2012. do kraja 2021. godine. Od 2023. nakladničku djelatnost koordinira **Davor Bašić Palković**.

Prigodom obilježavanja 15 godina nakladničke djelatnosti Miković je ukazao da je pokretanje nakladištva u okviru naše kuće bilo izazov ne samo za tu ustanovu već, u određenom smislu, i za samu književnu scenu vojvođanskih Hrvata.

»Ohrabriranjem i afirmacijom iznad svega kreativnih spisateljskih zamisli, a također i samim činom institucionalnog otvorenja nakladništva, uspostavljen je važan prostor za pjesništvo, književnost, pisano-izvedbeno stvaralaštvo, bio-bibliografska, književno-povijesna, jezikoslovna, identitetska i druga pitanja, razumije se i za gdjekoji prijem, kada je to bilo nužno, najposlije za kompetentna zapažanja kroničara i mišljenja kritičara. Pretežito u korist suvremene, a donekle i prethodeće joj hrvatske književnosti nastaloj i ispisivanoj, ovdje u rubnom, u prostoru dodira s drugim književnostima i njihovim, za opstanak zanimljivim iskustvima«, kazao je Miković.

Obavljene knjige dokumentiraju čime su bili zauzeti ovdašnji pisci glede tema, motiva i ideja, žanrovskih pristupa, jezika i zavičajnih govora, odnosa spram prošlosti i sadašnjosti. Ukratko, nakladnička djelatnost NIU *Hrvatska riječ* nastojala je i nastoji upotpuniti sliku o književnosti vojvođanskih (podunavskih) Hrvata koja postoji već više od tri stoljeća.

»Ovdašnja književna produkcija nas Hrvata jest jedan od legitimnih dokaza i tragova našeg postojanja. Također, to je potvrda da se naša manjinska književnost nalazi i u sklopu naše matične, nacionalne kulture, ali i kao opstojan segment u cjelini kulture i književnosti domicilne države«, kaže Zvonko Sarić.

Primjerci u knjižnicama

Kako bi ih približili čitateljima, osim putem prodaje, knjige su planski darivane gradskim knjižnicama i hrvatskim udrugama diljem Vojvodine. Pohranjenje su i u Zavičajnoj knjižnici *Biblioteka Croatica* Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Mahom kao tehnička potpora, NIU *Hrvatska riječ* bila je sunakladnik nekoliko glasila udruga (*Miroljub*, *Glasnik Pučke kasine* i *Glas Šokadije*) te časopisa za književnost, umjetnost i znanost *Klasje naših ravni*. Od 2013. sunakladnik je časopisa za književnost i umjetnost *Nova riječ*, koji producira ZKVH.

Za objavljivanje knjiga sredstva su osiguravana prije svega putem Pokrajinskog tajništva za kulturu i informiranje, ali i Ministarstva kulture Republike Srbije, Veleposlanstva Republike Hrvatske u Srbiji te Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Nakladničku djelatnost pomagao je i Grad Subotica.

Početkom prosinca NIU *Hrvatska riječ* objavljuje javni poziv za prijem novih rukopisa autora i autorica iz hrvatske zajednice u Srbiji. Odluku o uvrštanju rukopisa u godišnji nakladnički plan donosi Nakladničko vijeće.

Pregled do sada objavljenih djela dostupan je na našoj internetskoj stranici – www.hrvatskarijec.rs u rubrici *Naklada*.

H. R.

Predavanje u Gradskom muzeju Subotica u okviru projekta *Modernizam u Bačkoj – Timsum2*

O utjecaju mode na svečane ženske bunjevačke nošnje

Izražen utjecaj i raširenost modnog stila ostavio je vidni trag i na elementima tradicionalne ženske bunjevačke nošnje kao jednog od antimodnog obrasca u subotičkoj regiji

U saradnji Gradskog muzeja Subotica i Muzeja *István Türr* iz Baje, u okviru projekta *Modernizam u Bačkoj – Timsum2* iz Interreg VI-A IPA prekograničnog programa Mađarska – Srbija, subotički Gradski muzej priredio je u ponedjeljak, 20. listopada, u svojim prostorijama međunarodnu naučnu konferenciju. Jedna od tema bila je »Utjecaj modernog modnog sistema na antimodu – na primjeru transformacije svečane ženske bunjevačke nošnje u subotičkoj regiji«, o kojoj je govorila povjesničarka umjetnosti, viša kustosica Gradskog muzeja Subotica **Ljubica Vuković Dulić**.

Moda i antimoda

Kada je riječ o istraživanju utjecaja mode na svečane ženske bunjevačke nošnje, postoji nekoliko pojmova koji predstavljaju njegovu okosnicu, a to su, prema riječima Ljubice Vuković Dulić, moda, antimoda, modernizam i *art deco*.

»Moda i antimoda zaokružuju dva različita odjevna koncepta koji postoje paralelno u vrijeme modernizma. Izvori koje sam koristila za ovo istraživanje su fotografije subotičkih fotografa s kraja XIX. i početka XX. stoljeća, originalni predmeti iz privatnih i muzejskih zbirki, stručne publikacije, muzejski katalozi i relevantne web stranice«, kaže ona.

Kako je navela, moda predstavlja dominantan stil u određenom vremenskom periodu, a u oblasti odjeće, obuće, frizure, ponašanja i načina izražavanja. U ključne karakteristike mode spadaju promjenljivost i to ne bilo kakva već relativno česta, potom široka teritorijalna rasprostranjenost, kao i masovna prihvaćenost. Industrija, dizajneri i mediji imali su veliki utjecaj na oblikovanje i širenje modnih trendova. Istraživači mode ističu da je ono što je moderno počinje u XIX. stoljeću kada ona prestaje biti zanatstvo. Tada se javljaju visoka moda, prvi modni kreatori i prve modne kuće.

Pojam antimode govori o tome da se stalna odjeća mijenja sporo u vremenu, a vrijednost joj zavisi od toga koliko dugo traje odnosno vrednija je što duže traje. Teoretičari povijesti mode **Procter i Polhemus** su 1978. definirali pojam antimode kao odijevanje ograničeno na mali prostor, ali vremenski dugotrajno. Antimodni kod vezan je za tradiciju pa tako u antimodu spada narodna nošnja kao sredstvo identitetskog izražavanja i u suprotnosti je s masovnom kulturom. Antimoda također naglašava lokalno, autentično i tradicionalno, nasuprot industrijskom, konzumskom i brzom modnom sistemu.

»Na temelju toga možemo raspoznati i tradicionalni antimodni odjevni obrazac Bunjevaka u Bačkoj odnosno u regiji između Baje, Sombora i Subotice. Taj obrazac se sastoji od bluze, suknje, pregače, podsuknje, turnira (ispod suknje) i oglavlja. Ovaj tradicionalni odjevni obrazac nije se generalno mijenjao od sredine XIX. stoljeća pa sve do njegovog nestanka 1960-ih godina. No, tijekom vremena, dominantni modni stilovi dotakli su i ovaj tradicionalni odjevni koncept«, istaknula je Vuković Dulić.

Modernizam i art deco

Kako je navedeno u okviru predavanja, moderna moda (modernizam) započinje kultom novog u XIX. stoljeću, a ističe je izbor slobodnog identiteta. Zbog jačanja industrijske proizvodnje i potrošnje, moda se širi u sve slojeve društva. Moda na kraju XIX. stoljeća naglašavala žensku figuru, uzak struk i dugačke, često teške suknje koje su se širile do poda. Korzeti su bili neizostavan dio garderobe koji je oblikovao struk i naglašavao grudni koš, a tu su, među ostalim, i visoki ovratnici. Svečana odjeća se izrađuje od luksuznih materija poput svile, baršuna i čipke, a stil je bio odraz elegancije i prestiža.

»Preuzeti modni elementi koji se primjenjuju na tradicionalni odjevni obrazac su luksuzni materijal – svila i baršun s uzorkom, oblik bluze uskog kroja prati obliko-

Ravnateljica Gradskog muzeja Subotica **Olga Ko-
vačev Ninkov** o projektu *Modernizam u Bačkoj*:

»Projekt je započet investicijama kao što je klima uređaj za prostoriju u našem muzeju gdje je sad tematska izložba *Jožef Pehan, slikar modernizma*, a preko ljeta je tu bila izložena moderna zbirka iz muzeja u Baji. Sad u studenom naš muzej nosi moderna djela iz svoje zbirke u Baju u muzej, a sljedeće godine ćemo na istom ovom mjestu prirediti veliku izložbu *Modernizam u Subotici*. Svaki put u okviru većeg projekta organiziramo naučnu konferenciju jer želimo pridonijeti suradnji među stručnjacima. Ova vrsta suradnje je veoma važna za dalji razvoj jer stručnjaci koji rade po muzejima mnogo istražuju, a iza svake izložbe stoji dugotrajno istraživanje. Nešto od toga publiciramo u *Zborniku Gradskog muzeja Subotica*, ali volimo čuti druge pogotovo o temama koje su vezane za naše zbirke. Tu su stručnjaci iz raznih profesija, u većini su to povjesničari umjetnosti, ali imamo i arhitekta, slikara-restauratora, etnologa, bibliotekara-bibliografa«.

vanje korzetom (u tradicionalnom odijevanju korzet ne postoji već ga definira samo kroj koji naglašava struk i grudi). Također se preuzimaju puf rukavi, dužina suknje da se ne vide cipele, a raskoš je naglašena gomilanjem tkanine.

Početak XX. stoljeća ukazuje na intenzivan razvoj modernog modnog identiteta. Razvija se tekstilna industrija koja utječe na to da odjeća postaje šire dostupna. Počinju se koristiti lakši i praktičniji materijali poput umjetne svi-

le, atlasa, marcelina, muslina...«, rekla je Ljubica Vuković Dulić.

Ključni pojam za modu je emancipacija žena, koje su se tijekom Prvog svjetskog rata uključivale u radne i društvene aktivnosti do tada rezervirane za muškarce, što je rezultiralo više praktičnim modnim stilom, prilagođenom svakodnevnim potrebama.

Art deco je umjetnički pravac koji je dominirao tijekom 1920-ih i 1930-ih godina. *Flapper* stil donosi haljine s ravnom siluetom, bez naglašenog struka. Odjeća je izgledala moderno, elegantno i optimistično – savršeno za novo doba poslije Prvog svjetskog rata. Utjecaj karakteristika *art deco*-a na tradicionalne odjevne oblike su čiste linije, dekorativni i modni dodaci kao što su vjenčani vijenci po uzoru na tijare ili trake, jarke boje, upečatljive šare, unosi se čipka, kao i strojni vez kao dekoracija. U tzv. dobu jazz-a javlja se »flapper girl« koji se odnosi na specifičan kulturni i modni fenomen iz 1920-ih godina, prvenstveno u SAD-u i Velikoj Britaniji. **To** je bio izraz za mladu ženu koja je favorizirala nove društvene norme ponašanja i izgleda.

»One su predstavljale novu generaciju nezavisnih, slobodoumnih žena i imale su snažan utjecaj i na nositelje antimodnih oblika, u koje spada i ženska bunjevačka nošnja. Tako imamo Bunjevke koje nose haljine *flapper* stila (kratka, s resama i bez steznika i korseta), ali i tradicionalno ogjavlje kao nešto što je veže za njenu zajednicu. Vjenčani vijenci također su jedan od modernih elemenata u tradicionalnom odjevnom obliku svečane ženske bunjevačke nošnje. Javlja se moderna *bob* frizura (ravna, blago stepenasta ili asimetrična), koju nose i pojedine Bunjevke. One ne režu kosu, i dalje je motaju u punđu na potiljku, ali primjenjujući češljanje preko ušiju nalik *bob*-u, kao i njegovu valovitu teksturu. Vidi se i utjecaj Hollywooda, pa neke Bunjevke koriste jarku šminku na očima i ustima.«

Uz zaključak da je izražen utjecaj i raširenost modnog stila ostavio vidni trag i na elementima tradicionalne ženske bunjevačke nošnje kao jednog od antimodnog obrasca u subotičkoj regiji, Ljubica Vuković Dulić je prikazala primjere s fotografija modnih i antimodnih oblika kod Bunjevaka: *flapper* haljina, moderne cipele i tradicionalno ogjavlje; tradicionalna odjeća te *art deco* vjenčani vijenac i moderne cipele; moderno oblikovane bluze, frizure, moderne cipele.

I. Petrekanić Sič

Subotičanka Valentina Bačlija – fotografkinja na *Serbia Fashion Weeku*

Prekretnica u karijernom razvijanju

»Serbia Fashion Week za mene je bila prekretnica u nekom mom karijernom razvijanju gdje sam napokon dobila potvrdu da je to to što želim i da je to to gdje trebam biti i s njega sam se vratila prepuna inspiracije«, ističe mlada fotografkinja Valentina Bačlija

U Muzeju Vojvodine u Novom Sadu početkom listopada održano je 25. izdanje prestižnog modnog događaja *Serbia Fashion Weeka*. Jedna od 20-ak izabranih fotografa volontera bila je i Subotičanka **Valentina Bačlija**, koja ovaj događaj ističe kao prekretnicu u svom karijernom razvijanju.

Prvo iskustvo u »modnim vodama«

Kada je sasvim slučajno naišla na prijavu organizatora ovog događaja za fotografe volontere, Valentina Bačlija se, kako kaže, dugo premišljala budući da do tada nije zalazila u »modne vode« što se fotografije tiče, a kada su u pitanju regionalni odnosno međunarodni dizajneri.

»Brinula sam se da je možda to prevelik zalogaj za mene, ali na kraju se ispostavilo da nije. Za prijavu sam priložila svoj portfolio gdje sam imala slobodu sama izabrati neke od svojih najboljih fotografija. Tu je bila i moja kratka biografija u kojoj sam naznačila da imam deset godina iskustva i da sam već radila u dinamičnim situacijama, što *Fashion Week* svakako jeste«, navodi Valentina.

Najviše je fotografirala revije, a radila je i backstage, VIP koktele koji su bili nakon revija odnosno u pauzama između njih, kao i večere na kojima su bili organizatori *Serbia Fashion Weeka*. Bile su to cjelodnevne obveze, fizički zahtjevno, ali za nju, kako ističe, ne i naporno jer joj je sva ta atmosfera bila motivirajuća. Iz organizacije su kasnije birali fotografije svih fotografa volontera koje su potom slali časopisima, magazinima, njene su, među ostalim, bile objavljene u *Novostima* i *Hello Magazinu*, a koristit će ih i za svoju promociju.

»*Serbia Fashion Week* za mene je bila prekretnica u nekom mom karijernom razvijanju gdje sam napokon dobila potvrdu da je to to što želim i da je to to gdje trebam biti i s njega sam se vratila prepuna inspiracije. Tu sam upoznala sjajne ljude, kao i kolege fotografe koji su već 25-30 godina u ovom poslu koji rade s nevjerojatnom strašću i koji su radili s velikim svjetskim dizajnerima, što

je za mene, upoznati tako nekoga bilo skoro nezamislivo. Uz pomoć predsjednice *Serbia Fashion Weeka* **Svetlane Horvat**, ovaj je događaj postao jedini u regiji koji djeluje pod patronatom *Paris Fashion Weeka*. Zahvaljujući tome dobili smo veliku razmjenu mladih talenata i kako naši mladi dizajneri mogu prezentirati svoje kolekcije u Parizu tako i Francuzi dolaze kod nas, kao i dizajneri iz Grčke, Italije, Sicilije, Kazahstana, Rumunjske, Mađarske... Moram spomenuti i našu Subotičanku, modnu dizajnericu **Mariju Šabić**, koja je svojom predivnom kolekcijom oduševila cijelu publiku i bila mi je čast susresti se s njom na jednom ovakvom događaju i zabilježiti detalje njene kolekcije«, kaže Valentina, dodajući kako bi voljela nastaviti razvijati se u ovom smjeru i kako se nada da će i sljedeće godine sudjelovati na ovom događaju.

Školovanje i praksa

Valentini se ljubav prema fotografiranju pojavila s oko 10 godina, kada joj je starija sestra **Zinka** dala u ruke mali *Samsungov* fotoaparat.

»Ona je studirala u Varšavi, bili smo joj u posjetu, i dok smo išli po nacionalnom parku ja sam samo fotografirala. Sada kada pogledam te moje fotke, mogu reći da nisu loše. Nekoliko godina kasnije došlo je vrijeme upisa u srednju školu i kada sam listajući informator vidjela smjer fotograf u Politehničkoj školi, znala sam da želim to, iako su roditelji, budući da sam bila odlikaš u osnovnoj, očekivali da ću upisati Gimnaziju ili neku drugu školu. Na kraju su me podržali i upisala sam taj smjer koji je bio na hrvatskom jeziku i rekla bih da sam imala i sreće, jer ovog smjera nije bilo svake školske godine.«

Tijekom srednjoškolskog obrazovanja sudjelovala je na dva republička natjecanja, i to iz predmeta kemija, nemetali i grafičarstvo – fotografija, gdje je fotografirala hranu i osvojila drugo mjesto, a drugo je organizirala Škola za dizajn, gdje je u okviru natječaja »Život ulice – Monokrom«, osvojila treće mjesto. Tu je konkurencija bila sastavljena isključivo od umjetničkih škola, a Valentina je bila jedina sudionica koja nije dolazila iz striktno umjetničkog ostvarenja i zbog toga joj je to, kako kaže, predstavljalo posebno priznanje i dodatnu motivaciju.

Podsjetit ćemo, budući da smo o Valentini već pisali u našem tjedniku, da je na završetku srednje škole, 2019. godine, bila prva učenica generacije kada su u pitanju hrvatski odjeli. Ubrzo potom, preko studentske udruge AIESEC, odlazi na praksu od šest tjedana u Antaliju, gdje je fotografirala i promovirala turizam u Turskoj.

»Bilo je to jako lijepo i korisno iskustvo koje bih svakoj mladoj osobi poželjela i preporučila da učini takav korak s baš toliko malo godina, jer puno znači kasnije. Što zbog poznanstava, formiranja ličnosti, samostalnosti, brige o samom sebi. Osim osobnog rasta, ova je praksa pridonijela i mom profesionalnom rastu. To je bila kreativna praksa, koja je igrom slučaja bila baš za fotografiju, tako da su mi se poklopili struka i uživanje«, ističe ona.

Najveća želja – rad u studiju

Nakon školovanja uslijedila je pauza od godinu-dvije tijekom koje je skupljala novac za obnovu opreme.

»Zapravo sam tek ove godine počela intenzivno raditi na svojim privatnim projektima kako bi se napravio portfolio za daljnji rad. Nakon školovanja odmah sam se zaposlila i pored tih nekih korporacijskih poslova nisam imala mentalnog prostora za bilo kakvu kreativnost. Sada radim od kuće i isključivo se bavim fotografiranjem. Uglavnom su to privatni angažmani (rođendani, vjenčanja, proslave...), fotografirala sam do sada nekoliko modela za njihove portfolije, a radila sam i *real estate* fotografije (arhitektura, enterijer)«, kaže Valentina Bačlija.

Na pitanje što najviše voli fotografirati, odgovara:

»Najviše bih voljela da me nitko nikad ne izvadi iz studija. Najviše volim studijsko fotografiranje, bilo da su to modeli, neki reklamni ili drugi proizvodi. Volim raditi u studiju jer tamo imam kontrolu nad svakim i najmanjim svjetlom, najmanjom sjenom. Naravno, nekad zbog promjene dobro dođe dinamika, da nemam kontrolu i kada možeš uvidjeti koliko zapravo možeš podnijeti,

kao primjerice na *Fashion Weeku* gdje na reviji nismo smjeli koristiti blic«.

Valentina je bila angažirana i na snimanju filma mladih umjetnika iz Subotice *Pica sa ananasom*, koji je 2023. prikazan u okviru *Youth Jazz & Rock festivala*, u kinu *Abazija* na Paliću.

»To je bilo jedno društvo koje je tijekom snimanja filma produbilo prijateljstvo. Svi smo mladi kreativci iz Subotice i željeli smo, među ostalim, poslati poruku da se može

uraditi sve to s 1.200 dinara budžeta, čitav film od 37 minuta. Tu sam ja kao netko tko je bio zadužen za svjetlo, poslije mnogo godina, konačno razumjela da svjetlo nije tu samo da osvijetli kadar, jer je mnogo drugačije raditi ga na pokretnoj slici nego na fotografiji, već i da pruža neku emociju, dubinu. Najviše smo snimali u večernjim i ranojutarnjim satima, gdje je svjetlo jako čudno i nekad izgleda totalno neprirodno, što mi je bilo baš izazovno i veoma drago što sam bila dio tog tima i što mi je pruženo i to iskustvo«, navodi Valentina i na koncu mladim subotičkim talentima poručuje:

»Samo treba raditi. Nije važna ni oprema, što imaš ili nemaš, već samo kreirati, kreirati, kreirati. Kako god to izgleda, treba omogućiti da se vidi, da se čuje tvoj glas, tvoja vizija i na koncu će se taj put iskristalizirati. Ništa ne mora biti savršeno, najvažnije je da se tvoj rad vidi«.

I. Petrekanić Sič

Mladi ratar koji je svoj hobi pretvorio u životni poziv

Od zemlje se još uvijek može živjeti

»Poljoprivreda je rizik – uložiš novac, znanje, vrijeme i živce, a nikad ne znaš što ćeš dobiti. Ali kad vidiš plodove svoga rada, sve se zaboravi. Mi poljoprivrednici smo pomalo i kockari, ali i sanjari. I kad ne ide, mi sijemo jer vjerujemo da će sutra niknuti bolje. To je ono što nas drži – nada i ljubav prema zemlji«, kaže Dalibor Gabrić

U vrijeme kada se uglavnom može čuti kako mladi napuštaju sela i migriraju ka većim gradovima, imali smo priliku razgovarati s **Daliborom Gabrićem** koji je učinio upravo suprotno – vratio se na selo. Kad ga pitate što ga pokreće, on će bez razmišljanja reći – zemlja. U njoj, kaže, vidi smisao, sigurnost i ono što mnogi zaboravljaju – mir. Kad je završio poljoprivredni fakultet u Bačkoj Topoli, smjer biofarming, nije odmah planirao ostati na selu. Radio je u firmi, imao siguran posao i stalnu plaću, te je rad na zemlji više doživljavao kao hobi. Kako su godine prolazile, došao je do zaključka kako neće moći konstantno raditi obje stvari, te da se mora odlučiti za jedno.

»Traktor me uvijek više privlačio nego firma«, govori uz smijeh.

Danas obrađuje gotovo 200 hektara zemlje i drži oko pedeset bikova, a njegov dan počinje u zoru i traje do kasno navečer.

»Volim reći da mi je hobi postao posao i da je to upravo onako kako treba biti«, kaže naš sugovornik, koji je pravi primjer kako se predanošću i upornošću može opstati u poslu koji mnogi napuštaju.

Od obiteljske tradicije do vlastitog gospodarstva

U njegovoj obitelji zemlja je oduvijek bila važan dio života.

»Tata i mama su radili u firmi, ali su uz to obrađivali dvadesetak jutara zemlje. Tata je uvijek imao nekoliko bikova i svinja, ali to nije bilo ozbiljno, više kao dodatni posao. Drugari s kojima sam se družio intenzivno su se bavili poljoprivredom, njihove familije su živjele od toga i mene je to uvijek privlačilo, oduvijek sam imao želju baviti se poljoprivredom, ali nisam imao puno mogućnosti, nisam mogao samo od toga živjeti. Još dok sam studirao, znao sam da želim raditi ovo. U firmi sam radio nekih 5-6 godina, ali pored toga počeo sam se baviti i poljoprivredom. Početak nije bio lak budući da nismo imali puno zemlje. Prvo smo broj stoke povećavali kako bismo došli do neke državne zemlje koja se davala po pravu prečeg zakupa ako si držao bikove na primjer. Tata je sve vrijeme uz mene, a i ja uz njega. Broj bikova se tako vremenom povećavao, sad trenutno držimo oko 50 bikova, kad kako

ispadne, ali bilo je u jednom momentu skoro 100 komada. Onda smo povećavali i količinu zemlje. Samim tim dao sam otkaz i posvetio se svom poslu. Ja se više volim baviti ratarstvom, uzgoj bikova mi više dođe kao dodatna sigurnost«, kaže Dalibor i dodaje da više voli sjediti u traktoru makar to bilo i po 12 sati, nego namirivati.

Kako se povećavala zemlja, tako su Gabrići krenuli smanjivati broj bikova i sad imaju oko 50 grla.

»Kupujemo telad od 120 do 150 kilograma, dovedemo ih ovdje i tovimu godinu dana. Nema tu velike zarade, sve ovisi o tržištu. Nekad radimo za nulu, nekad zaradimo dobro, ali bikovi su sigurnost – kad zapne u ratarstvu, znam da u staji imam nešto konkretno«, kaže Dalibor.

Danas obrađuje oko 200 hektara, od čega je samo manji dio vlastiti, a ostatak u zakupu.

»Nismo naslijedili puno, ali polako kupujemo kad god možemo. Žena i ja ulažemo koliko možemo, u svakom slučaju bez obiteljske podrške ovo ne bi bilo moguće, zato se i zove obiteljsko gospodarstvo«, kaže nam Dalibor.

Uljana repica, suša i borba s prirodom

Posljednjih godina na njegovim oranicama dominiraju pšenica i uljana repica, dok je kukuruz gotovo nestao iz proizvodnje.

»Zbog suše posljednjih godina kukuruz više ne donosi očekivane rezultate. Prinosi su sve slabiji, pa smo se prebacili na pšenicu i repicu. No, ni repica nije uvijek zahvalna. Ove godine posijali smo gotovo sto hektara repice, a mislim da će opstati možda tridesetak. Kiše jednostavno nije bilo kad je trebalo. To je kultura koja traži vlagu i ako ne padne onih desetak litara u pravo vrijeme – nema ništa. Ne padaju ni kiše kao nekada. Ranije se kiša znala namjestiti i danima padati, međutim, sada se događa to da na jednoj parceli padne kiša, na drugoj ne, i sve propadne. Sve ovisi o mikrolokaciji – na primjer, u Žedniku repica nije nikla, u Đurđinu djelomično, a u Maloj Bosni jest. Doslovno se sve svodi na sreću i na koju stranu vjetar odnese kišu. Padaline više nisu ravnomjerno raspore-

đene. Ili nas poplavi ili ne vidimo kišu po više od mjesec dana. Nema više sredine. Ali ja vjerujem da će doći bolje vrijeme i da će se ciklusi promijeniti. Moraš vjerovati da će sutra biti bolje, inače bi odavno odustao. Unatoč svemu tome, ne gubim volju. U poljoprivredi moraš imati optimizam. Ako te svaka loša godina pokoleba, nisi za ovaj posao. Mi poljoprivrednici stalno se prilagođavamo – priroda te uči skromnosti. Jedne godine te kazni, druge nagradi. Bitno je ne odustati«, naglašava Dalibor Gabrić.

Obitelj, ulaganja i pogled u budućnost

Na obiteljskom gospodarstvu ništa ne funkcionira bez obitelji. Kako kaže, možda jeste on taj koji najviše vuče, ali više njih sudjeluje.

»Tu je tata koji svakoga dana obilazi bikove, hrani ih. Recimo, mi nismo onog klasičnog stava da je u 7 ujutro namirivanje, kod nas je to fleksibilno. Nahrani-mo ih jednom dnevno, spremim im količinu koju znam da im je potrebna i onda su 24 sata mirni. Tata tu dođe da pogura, namjesti, obilazi ih, gleda, uglavnom ne mogu sam sve postići. Svi smo uključeni u različite dijelove poslovanja, nisam samo ja. Mama je tu koja sprema ručak i pomaže, tata koji je konstantno sa mnom na njivi i obilazi stoku, žena koja je zaposlena, ali pored toga, ona mi vodi svu papirologiju. Mi imamo gospodarstva koja se vode i kao firma jer su u sustavu PDV-a, sve se to mora ispratiti kako bi valjalo. Živimo u gradu, putujem svakoga dana do Novog Žednika, ali imam želju narednih godina napraviti kuću ovdje. Nismo hteli srljati, nego polako, kad bude. Ne mogu reći da imamo najbolju mehanizaciju, ali sve je novo i pouzdano. Kad otplatimo traktor, prodamo ga i kupimo noviji. Volim kad znam da je sve ispravno i da ne moram razmišljati hoće li mi se nešto pokvariti nasred njive. Krediti i ulaganja sastavni su dio posla. Uzimali smo povoljne kredite za junad, kamate su bile simbolične. S druge strane, puno toga financirali smo sami. Svaki višak novca vraćam u posao. Neki kupe auto – ja kupim novi stroj. To me veseli. Htio bih imati više zemlje u vlasništvu, da ne radimo toliko u arendu. To zahtijeva i veću mehanizaciju, ali jedno vuče drugo. Tata nije više mlad, ali se trudi da mi pomogne koliko može. Nadam se da će mi sin imati istu ljubav prema poljoprivredi poput mene jer danas je sve teže naći radnika kojem možeš vjerovati«, govori nam Dalibor.

Kad ga pitate što ga drži u poslu, odgovara bez premišljanja:

»Zadovoljan sam. Bilo je i loših i dobrih godina, ali ovo je moj izbor. Neki neće to shvatiti, ali kad radiš za sebe, znaš zašto se trudiš. Poljoprivreda je rizik – uložiš novac, znanje, vrijeme i živce, a nikad ne znaš što ćeš dobiti. Ali kad vidiš plodove svoga rada, sve se zaboravi. Mi poljoprivrednici smo pomalo i kockari, ali i sanjari. I kad ne ide, mi sijemo jer vjerujemo da će sutra niknuti bolje. To je ono što nas drži – nada i ljubav prema zemlji«, zaključuje Dalibor Gabrić.

Ivan Ušumović

Dani hrvatske knjige i riječi – Dani Balinta Vujkova u Subotici

Intermedijalni Matoš okupio srednjoškolce

Književnim salonom u subotičkoj Gimnaziji **Svetozar Marković** u utorak, 21. listopada, započeli su ovogodišnji, XXIV. *Dani hrvatske knjige i riječi – Dani Balinta Vujkova*. O temi »Salona« – »Matoš, fantastika, intermedijalnost« govorili su prof. emeritus i književnik **Goran Rem** i književnica, komunikologinja i judaistica **Paula Rem** iz Osijeka.

Fantastika i film

Cilj predavanja bio je potaknuti mlade na promišljanje o stvaralaštvu velikog hrvatskog književnika **Antuna Gustava Matoša** (1873. – 1914.) posebice u kontekstu suvremenih medijskih izraza.

Kako je istaknuto, Matoš je bio veoma produktivan autor: njegova sabrana djela čini čak dvadeset knjiga, što je izniman opus za samo 39 godina života.

Od mladosti je puno putovao, živio je u nekoliko europskih gradova (među ostalim, u dva navrata i u Beogradu), a kao kritičar, bio je beskrupulozan.

»Njegov identitet je prebivanje na granici«, ocijenio je prof. Goran Rem.

Matoš je bio suvremenik rađanja filmske umjetnosti, a u njegovim tekstovima – od poezije do putopisa – otvaraju se neki elementi, poput fantastike i intermedijalnosti, koji će se, dodao je Rem, tek događati u hrvatskoj književnosti.

Multikulturalnost Austro-Ugarske u kojoj je živio, tadašnja umjetnost secesije, kao i motivi iz antike, važni su za Matoševo stvaralaštvo, navela je Paula Rem.

»To je svijet u kojem sve zajedno postoji i funkcionira, i to je bilo ozračje tog vremena. Multimedijalnost i filmska atmosfera vidljivi su u njegovim tekstovima«, rekla je Rem.

Kviz za učenike

Program je okupio učenike hrvatske nastave iz triju srednjih škola – Gimnazije **Svetozar Marković**, Politehničke i Medicinske škole u Subotici. U kvizu, koji je vodila predsjednica

Hrvatske čitaonice **Bernadica Ivanković**, učenici su mogli osvojiti knjige, puzzle s temom nematerijalne kulturne baštine ovdašnjih Hrvata i slatkiše.

Dane hrvatske knjige i riječi – Dane Balinta Vujkova otvorila je predsjednica Odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća za obrazovanje **Nataša Francuz**, ističući važnost njegovanja materinskog jezika, što je jedna od misija ove manifestacije.

Predsjednica Organizacijskog odbora **Dana Katarina Čeliković** upoznala je mlade sa sadržajima ove manifestacije te podsjetila na značaj sakupljačkog rada **Balinta Vujkova** (1912. – 1987.), njihovog istaknutog sugrađanina.

D. B. P.

Susret dramskih društava u Somboru

SOMBOR – HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora organizira XVI. međunarodni susret amaterskih dramskih dru-

štava. Večeras (petak, 24. listopada) od 19 sati na programu je komedija *Bogoboj* u izvedbi Gradskog kazališta mladih Vitez i režiji **Marka Mirkovića**.

Sutradan (subota, 25. listopada) bit će izvedene dvije predstave. Od 19 sati predstaviti će se glumci KUD-a *Branko Radičević* iz Pačetina s komadom *Mreža* u režiji **Cvetina Aničića**. Slijedi predstava dramske sekcije domaćeg *Nazora* – komedija *Dugme* u režiji **Matije Šere-mešić**.

Cijena ulaznice za svaku večer je 300 dinara.

80 godina od osnutka Hrvatskog narodnog kazališta

SUBOTICA – U spomen na 80 godina od osnutka i prve predstave Hrvatskog narodnog kazališta u Subotici, u utorak, 28. listopada, u predvorju Narodnog kazališta u Subotici (Ive Vojnovića 2), bit će otvorena izložba *Hrvatsko narodno kazalište (1945. – 1951. – 1980.)*. Otvorenje je u 11 sati.

Autor izložbe je **Branimir Kopilović**, stručni suradnik Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. U programu sudjeluju: **Zoltan Sič** i **Karla Rudić**, glumica. Izložbu otvara potpredsjednik Pokrajinske vlade **Tomislav Žigmanov**.

Izložba se realizira u okviru programa obilježavanja 80. obljetnice osnutka Hrvatskog narodnog kazališta u Subotici uz potporu Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama.

Književni natječaj *Za lipu rič*

SONTA – U povodu manifestacije *Šokačko veče 2025.*, KPZH *Šokadija* iz Sonta objavila je književni natječaj *Za lipu rič 2025*. Na natječaj se mogu prijaviti autori s neobjavljenim pjesmama, pisanim šokačkom ikavicom, dijalektom hrvatskog jezika.

Natječaj je otvoren do 14. studenoga tekuće godine. Pjesme u pisanoj formi dostaviti na adresu: KPZH *Šokadija*, Narodne odbrane 30, Sonta, s naznakom *Za natječaj* ili na e-mail: biljaribic65@gmail.com.

Autori na natječaj mogu prijaviti jednu neobjavljenu pjesmu. Pjesme prispjele na natječaj ne vraćaju se autorima. Autor prvoplasirane pjesme bit će nagrađen, a pjesma pročitana na *Šokačkoj večeri* koja će biti održana 22. studenoga u Sonti.

Harmonija Podunavlja
25. i 26. oktobar 2025., Bački Monoštor
Festival u prirodi

Subota, 25. oktobar

- 11h *Šetnja šumom sa Dunavskim vodičem* (skup kod mosta Šmaguc)
- 16h *Sajam torti, kolača i domaćih proizvoda* (dvorište Kuće časnih sestara)
- Otvorjanje izložbe "Zamisliji uspomene" (Kuća časnih sestara)
- 19h *Održivi turizam - radionica*
"Plemenita zemlja" - Anita Dipanov Marijanović
"Održivi turizam u Evropskom Amazonu" - Ljilja Davidov

Nedelja, 26. oktobar

- 10h *Šetnja šumom sa Dunavskim vodičem* (skup na ulazu na šetnu stazu Štrbac)
- Tragovima starih Monoštoraca - promo tura
- 13:30h *Vožnja katamaranom* (odmorište kod mosta)
- 16h *Između daha i reke - kulturno-umetnički program* (Kuća časnih sestara)
 - Vlada Veselinović i Vlada Popović
 - KUDH "Bodrog"
 - VA "Musica Viva"
- Izložba "Zamisliji uspomene"

*Svi sadržaji oba dana su besplatni za posetioce

Logos:

»Hrvatska riječ« i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata na 68. Međunarodnom beogradskom sajmu knjiga

July
30

Četvrtak, 30. listopada (oktobra) 2025.

Mjesto: Štand Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice (hala 4, Beogradski sajam)

12 sati
NIU »Hrvatska riječ«

Predstavljanje zbirke pjesama
»U grlu jato tica stoji«
autorice Nele Skenderović

13 sati
Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

Predstavljanje knjige
»Bunjevačke kraljice: Duhovski običaj bunjevačkih Hrvata«
autorica Milane Černelić i
Tamare Štricki Seg

Monografija i izložba u Vinkovcima

Baština povezala Šokce

U Gradskoj knjižnici i čitaonici Vinkovci prošloga tjedna predstavljena je monografija *Zavito u sićanje* čiji su autori **Stanka Čoban**, fra **Josip Špehar** i **Tomislav Livaja** te priređena izložba fotografija *Od copa do marama* autora **Tomislava Jonjića**. U sklopu večeri prikazana je i revija mantila koji spajaju tradiciju i suvremenost, a pod nazivom *U susret jeseni* u realizaciji vinkovačke udruge *Vrijedne ruke*. U glazbenom dijelu predstavila se pjevačka skupina *HU Tragovi Šokaca* iz Bača. Suorganizatori ovog događaja bili su Matica hrvatska ogranak Vinkovci i tamošnja podružnica Hrvatske matice iseljenika.

Monografija *Zavito u sićanje* dokumentira rad udruge *Tragovi Šokaca* iz Bača, njihovo petnaestogodišnje djelovanje na očuvanju i promociji tradicijske kulture šokačkih Hrvata. Događaj je bio dio projekta »Žensko tradicijsko češljanje i izrada oglavlja Hrvatica u regiji« koji je financijski podržao Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike

Hrvatske. Frizure i oglavlja tematizira Jonjićeva izložba fotografija koja je preseljena i može se pogledati u etnološkom odjelu Gradskog muzeja u Vinkovcima.

H. R.

Radionica u Beški

Zlatovez spojio Srijem i Slavoniju

U Beški je 18. listopada održana radionica tradicijskog zlatoveza u organizaciji udruge *Navis* i udruge *Posesio Werbanya – Posjed Vrbanja 1443* iz Slavonije. Radionica je okupila četrdesetak sudionika svih dobi, među njima i osobe s posebnim potrebama.

Predavanje o povijesti i suvremenosti zlatoveza održala je predsjednica vrbanjske udruge **Mira Sučić**, istaknuvši da je tradicija živi dar koji se prenosi s koljena na koljeno. Sudionici su kroz praktičan rad učili tehnike ručnog veza zlatnim nitima te izrađivali vlastite motive.

Predsjednik Udruge *Navis* vlč. **Aleksandar Kovačević** zahvalio je gostima na nadahnuću i suradnji.

»Potrebno je samo malo volje, mašte i zajedništva – i mnogo toga možemo ostvariti«, zaključio je vlč. Kovačević.

Događaj je održan u okviru projekta prekogranične suradnje Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU Republike Hrvatske pod nazivom »Prekograničnom suradnjom do očuvanja tradicijske kulture«. Susret je zaključen posjetom župnoj crkvi sv. Terezije od Djeteta Isusa.

H. R.

SVI SU LJUDI rođeni kao
ORIGINALI,
ali mnogi umiru kao
KOPIJE.

HOLY **SV.**
13. WIN **CARLO**
ACUTIS

HKC „BUNJEVAČKO KOLO“
PETAK / 20 SATI / 31. X.

Tijekom večeri skupljat će se dobrovoljni prilog
za potrebe Pastoralu mladih Subotičke biskupije.

NAKON PREDSTAVE DRUŽENJE UZ ČAJ I ŠEĆERNU VUNU!

Teatar u Kolu

SATIRIČKO KAZALIŠTE MLADIH - SLAVONSKI BROD

FADIL HADŽIĆ: LJUBAV NA PRVI POGLED

IGRAJU:

MARIJA GAZIVODA TRKULJA - TANJA MEDIĆ SAVIĆ
KOSTA BANDULA - SILVIO STILINOVIĆ
GRICKO - SLAVKO RADOVANOVIĆ

DRAMATURGIJA I REŽIJA: SILVIO STILINOVIĆ
POMOĆNIK REDATELJA: SAŠA KARIĆ

18:30h 25.10.2025. 20:00h

Velika dvorana
HKC "Bunjevačko kolo"
Ulaz besplatan

XIV. Ekumenski susret zborova crkvenog pjevanja u Zemunu

Budimo svjetlo mira i jedinstva

Pod sloganom »Kao što si ti Oče u meni i ja u tebi, tako neka i oni u nama budu jedno (LV17,20)«, u župi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu 18. listopada održan je XIV. Ekumenski susret zborova crkvenog pjevanja. Ove godine zemunska župa ugostila je šest zborova različitih kršćanskih crkava koji su pjevali pjesme na slavu Božju. Kroz pjesmu, sudionici su molili za mir, razumijevanje i zajedništvo među ljudima.

Zbor *Sveta Cecilija* iz Zemuna domaćin je ovim susretima. Osim njih, nastupili su pjevački zbor *Pojocha družba* iz Beograda, pjevačka grupa *Primavera* iz Stare Pazove, zbor župe Uzvišenja Svetog Križa iz Rume, zbor župe Preobraženja Gospodinovog iz Piškorevaca iz Hrvatske, Srpsko pjevačko društvo u Rumi i *Merry Gospel hor* iz Beograda.

Upoznati jedni druge

Ekumenski susreti zborova u zemunskoj župi održavaju se od 2012. godine. Cilj je promicanje ekumenizma, odnosno zbližavanje zborova različitih kršćanskih crkava. Kroz ove susrete i druženja, sudionici i vjernici različitih konfesija upoznaju jedni druge, uče jedni o drugima, o svojim zajednicama, crkvama i kulturama, što sve doprinosi razvoju tolerancije među ljudima.

»U današnjem svijetu puno je podjela, različitosti i različitih kultu-

ra. Zato su ovi ekumenski susreti i te kako važni. Ako se nazivamo vjernicima, kršćanima, onda svi moramo raditi na polju jedinstva. Svojim trudom, molitvama i poticajima doprinosimo jedinstvu i miru koji je potreban današnjem čovjeku. Uvijek moramo krenuti od toga da smo svi djeca Božja. Susreti nas ohrabruju budući da svake godine vidimo veliki broj ljudi, da su radosni, da se druže i pjevaju na slavu Božju«, kazao je zemunski župnik preč. **Jozo Duspara**.

Sudionicima i publici obratio se srijemski biskup mons. **Fabijan Svalina** ističući važnost zajedništva:

»Ovaj ekumenski susret crkvene glazbe u Zemunu nije tek kulturni događaj. On je svjedočanstvo da Duh Sveti djeluje u različitim tradicijama i narodima, u glasovima naših zborova, naših horova, naših zajednica. U toj raznolikosti odzvanja jedan isti glas – glas vjere, koji u Srijemskoj biskupiji stoljećima spaja ljude različitih jezika, običaja i crkava. Drago mi je što zajedno svjedočimo ovdje u Zemunu, župi Srijemske biskupije kao mjestu dijaloga i sklada, da nas Kristov mir može ujediniti u poštovanju i ljubavi, u

pjesmi koja je upućena Bogu, ali darovana i ljudima».

Dojmovi sudionika

»Mi smo ove godine prvi put na ovakvom susretu i drago mi je što smo pozvani. Moram spomenuti da smo imali suradnju sa župnim zborom iz Rume. Zahvaljujući rumskom župniku **Josipu Ivešiću** imali smo zajednički koncert, a župni zbor bio je gost kod nas na Ivanjdanskom koncertu. Ovaj koncert je samo korak više od toga. Puno nam znači kako u duhovnom, tako i u kulturnom, muzičkom i međuljudskom smislu«, kaže predsjednica Srpskog pjevačkog zbora iz Rume **Miroslava Marinković**.

I zbor župe Preobraženja Kristova iz Piškorevaca je prvi put sudjelovao na susretima u Zemunu.

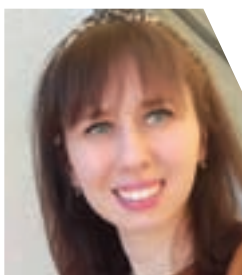
»Na susrete zborova ne idemo često, a dojmovi iz Zemuna su prekrasni. Ovi susreti su važni kako bismo se mogli međusobno upoznati, kao i s radom zborova te naučiti nešto novo. Nadam se da ćemo uskoro imati priliku ugostiti domaćine i ojačati suradnju s njima«, kaže voditeljica zbora iz Piškorevaca **Andrijana Soldić**.

Zbor Slovačke evangeličke crkve iz Stare Pazove svake godine sudjeluje na ekumenskim susretima u Zemunu.

»Drago mi je kada imamo ovakve mogućnosti i zahvalni smo domaćinima i drugima koji organiziraju ove susrete. Također, mi u Staroj Pazovi organiziramo sličan ekumenski susret u adventu prije Božića. Poruka ekumenizma je velika. Riječ ekumenizam znači obitavani svijet. Ako želimo zajedno obitavati i živjeti zajedno, onda se trebamo poštovati s različitostima koje imamo, ali da više gledamo na ono što nas spaja. Da spojimo snage u ovome svijetu podjela, razdora i ratova, da kao kršćani spojimo molitve za mir u ovome svijetu i da budemo tvorci tog mira kroz ovakve susrete i kroz dobra djela«, kaže svećenik **Igor Feldi**.

Ekumenski susreti u Zemunu održani su u organizaciji Srijemske biskupij i župe Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu, a pod pokroviteljstvom Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Ministarstva pravde – Uprave za suradnju s crkvama i vjerskim zajednicama te tvrtke *Bel-medica*.

S. D.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Dobar boj vjere

Razmišljamo li nekad kako li je bilo širiti kršćanstvo po svijetu, koliko su hrabrosti i ustrajnosti imali pojedinci koji su konkretno izvršavali Isusov nalog? Koja li je milost što smo rođeni kao kršćani, u kršćanskim obiteljima, da smo u vjeri odgajani. To jest velika milost, ali i velika odgovornost. Čitali smo, slušali, a često i na televiziji gledali kako su prvi kršćani trpjeli za Evanđelje, koju su cijenu platili za vjernost Kristu. Sigurno smo se nekad zapitali što bismo mi učinili da smo živjeli u to vrijeme, bismo li ostali vjerni ili bismo pod pritiskom zatajili Isusa. Iako je govoriti o drugima, o prošlim vremenima, svjedočanstvo je potrebno danas, u ovim okolnostima u ovoj sredini. Na to nas Božja riječ i ove nedjelje podsjeća, kao i mučeničko svjedočanstvo sv. Dimitrija Srijemskog kojega se Crkva spominje baš ove nedjelje.

Pavlov boj

Pavao u pismu Timoteju piše: »Dobar sam boj bio, trku završio, vjeru sačuvao« (2 Tim 4,7). Da je uistinu tako svjedoče njegova djela. Pavla se spominjemo kao najvećeg misionara u povijesti Crkve, onog koji je Evanđelje pronio kroz čitav tada poznati svijet, koji se prvi usudio propovijedati poganima. Po tim njegovim djelima spominjemo ga i slavimo i danas, ali rijetko razmišljamo što je morao pretrpjeti da bi ostao upamćen i čašćen kao prvi misionar koji je raširio Evanđelje sve do Rima. Nije to išlo tako glatko, doživio je i brojne neuspjehe, istrpio poruge, stalno progonjen, zatvaran i na kraju i pogubljen zbog svoje vjere, koju nije držao za sebe, kao nešto privatno, samo njegovo, nego je želio da i drugi upoznaju Spasitelja i tako u konačnici uživaju u Božjem kraljevstvu. Cijena toga bila je prolijevanje krvi. Ali pred kraj svojega života zato je mogao reći da je bio dobar boj i da je vjeru sačuvao.

Bitka za vjeru nije samo sačuvati svoju, nego je i posvjedočiti drugima. Iako su mnogi kršteni, svijet nije kršćanski, ponovno je potrebno naviještati Evanđelje. A navještaj je slojevit, moraju ga činiti i riječi i djela, cijeli naš život mora svijetu pokazati da pripadamo Kristu, ali i da želimo da ga drugi susretnu. To je pravi boj, jer neće svi prihvatiti Radosnu vijest. I ne samo da će je odbaciti, nego će nas ismijati. Ali, ako nema poteškoća, onda nema boja. A u boju za vjeru treba se izboriti i da drugi povjeruju i da naša vjera ne posustane, nego se još više učvrsti.

Snaga od Gospodina

Ove nedjelje svoj dobar boj za vjeru svjedoči i mučenik sv. Dimitrije Srijemski. Kao đakon biskupa Ireneja pogubljen je za vrijeme Dioklecijanovih progona. To su najstrašniji progoni koje su kršćani doživjeli, to je bila i najteža kušnja vjere. No mnogi su ostali vjerni Kristu, te tako prolijevanjem krvi dali svjedočanstvo. Njihova krv bila je sjeme novih kršćana, jer se pred takvim svjedočanstvom ne može ostati ravnodušan. Ni mi danas nismo ravnodušni čitajući životopise mučenika, slušajući o njihovim žrtvama za Krista.

I dok slavimo sv. Dimitrija, spominjući se njegove čvrste vjere, koju ni smrtna opasnost nije poljuljala, možemo se zapitati koliko je naša vjera čvrsta, može li način na koji je živim biti svjedočanstvo koje će na nekog ostaviti takav dojam da se poželi približiti Kristu.

Tko vjeruje, nema strah od odbacivanja, od neuspjeha od svega onoga što bi ga moglo snaći radi vjere i svjedočanstva, jer, kao i Pavao, zna da je Gospodin uz njega, da će dati potrebnu snagu i u konačnici vječnu nagradu: »Izbavit će me Gospodin od svakoga zla djela i spasiti za svoje nebesko kraljevstvo« (2 Tim 3,18a).

Kapelice – nadgrobnji spomenici na grobljima (XXXII.)

Gašenje molitvenog doma Srca Isusova u Ravnom Selu

Prostrana crkvena dvorana sada služi za osobne potrebe kao šupa i skladište. U tom prostoru zgurane su uspomene jedne zajednice koja više gotovo ne postoji. Pozadina ovakvoga stanja povezana je potpuno s povijesnim putem maloga broja katolika u ovom selu, gotovo isključivo Hrvata, koji su u perspektivno vojvođansko selo došli ponajviše iz Međimurja, Slavonije i središnje Bosne

Stare Šove, selo do konca Drugog svjetskog rata naseljeno Nijemcima evangelicima i reformatima, sa susjednim Novim Šovama, u kojima su živjeli mahom starosjedioci Srbi, danas čine Ravno Selo, jedno od velikih sela općine Vrbas. Leži na obalama riječice Jegričke, koja je u većem dijelu i dijelila ta dva geografski slična, no povijesno i demografski različita naselja. Hrvati se u povijesti Ravnog Sela pojavljuju u manjem broju u razdoblju između dva svjetska rata, a u nešto većem tek nakon završene poslijeratne kolonizacije, tijekom koje su, prije 80 godina, umjesto protjeranih Nijemaca, ovdje naseljeni Srbi i Crnogorci.

Po dokaze prisustva i života Hrvata došli smo, tragom oskudnih informacija, na adresu Maršala Tita br. 100, na kojoj se nalazi prostrana prizemna »švapska« kuća koja je u vlasništvu Subotičke biskupije i u kojoj se nekada nalazio katolički molitveni dom posvećen Srcu Isusovu. To se po vanjštini kuće ne može zaključiti. Bila je zaključana, a susjeda je kazala da kućedomaćin **Petar Plos** živi na drugom kraju sela. On je, konačno, uz početna nećkanja, otključao veliku kapiju. Kroz kuću u kojoj su živjeli Petrovi roditelji ulazi se u hodnik na čijem je jednom kraju sakristija molitvenog doma, a na kraju drugoga je ulaz u molitvenu dvoranu. U

njoj nije ostalo ništa od crkvenoga inventara – oltar, svetohranište, ispovjedaonica i ambon, sve skroman drveni mobilijar, natrpani su u nekadašnju sakristiju u kojoj se, kroz prašinu, razaznaje kipić Srca Isusova i nešto veći Srca Marijina. Prostrana crkvena dvorana sada služi za osobne potrebe kao šupa i skladište. U tom prostoru zgurane su uspomene jedne zajednice koja više gotovo ne postoji. Pozadina ovakvoga stanja povezana je potpuno s povijesnim putem maloga broja katolika u ovom selu, gotovo isključivo Hrvata, koji su u perspektivno vojvođansko selo došli ponajviše iz Međimurja, Slavonije i središnje Bosne.

Sjećanja domarevog sina

»Katolička crkva je ovu kuću i plac iza nje kupila između dva svjetska rata. Za domare je angažirala moje roditelje. Oni su živjeli u stražnjem dijelu kuće, a održavali su prednji dio koji je bio molitveni dom. Imali su obvezu biti na usluzi svećeniku kada je dolazio u selo služiti misu, uglavnom iz Zmajeve. Posljednje mise kojih se ja, tada ministrant i poslužitelj sjećam, s pet do deset vjernika, bile su sedamdesetih godina prošlog stoljeća, o pojedinim većim blagdanima. Od tada sam zapazio da su ponekad donošene stvari, a u novije

vrijeme Biskupija mi je, kao nasljedniku domara, ponudila da sada već trošnu kuću kupim, no nismo se dogovorili oko cijene», kaže Plos čiji je otac **Dragutin** bio podrijetlom iz Daruvara, a majka **Katica** iz Like.

Svećenici koji su pitani za crkveno upravljanje i život vjernika u ovom selu slažu se oko toga da je vjernika uvijek bilo vrlo malo, a neki su do oko 1960. godine bili i krizmani. Ovom se vikarijom upravlja iz Zmajeva, jer je dio tamnošnje župe. **Antun Kopilović**, župnik u Zmajevu od 1988. do 1992., kaže da je tada odlazio jednom mjesečno misiti u ovu vikariju, sve dok nije primijetio da vjernici više nisu dolazili. Nema pouzdanih informacija da su nakon toga mise više bile služene. Neki župnici tvrde da se lokalni vjernici spram njih nisu odnosili primjereno. U najnovijem razdoblju vikarijom upravlja svećenik iz Srbobrana **Tibor Zsunyi**, a tragove katolika ostavljaju uglavnom vjernici Albanci – jedan mladić iz obitelji ravnoselskih pekara krizman je 2019. godine.

Brojke

Prvo spominjanje katolika u ovom selu zapaža se u arhivima Kalačko-bačke nadbiskupije. U Šovama ih je bilo od 1825., a cijelo XIX. stoljeće, bilježi Crkva, tu ih je bilo manje od 45. Na početku XX. stoljeća taj broj je i dalje neznatan naspram pravoslavaca i dvije jake zajednice protestanata (51 osoba 1915.) Prvi shematizam Subotičke biskupije iz 1968. i Opći shematizam Katoličke crkve u Jugoslaviji iz 1974. prvi su koji spominju vikariju Srca Isusova. Navodi se 100 katolika u Ravnom Selu. Posljednji službeni podaci su iz 2009. Ravno Selo je tada označeno kao organizacijska cjelina crkvene uprave s najmanjim brojem katolika u Subotičkoj biskupiji – 10.

Premda nema takve eksplicitne tvrdnje, analogijom s drugim sličnim i okolnim mjestima u kojima su se katolici Hrvati počeli doseljavati u međuratnom, a nastavili u poslijeratnom razdoblju, može se zaključiti da su biskupi **Lajčo Budanović** i **Matija Zvekanović** imali jasne informacije o potrebi da se za ove ljude osigura primjereni bogoslužni prostor, pa i tamo gdje ih je došlo vrlo malo. Tu treba tražiti moti-

ve za otvaranje ove bogomolje. Odumiranje broja Hrvata i stanovita vjerska indiferentnost doveli su prije tridesetak godina do faktičkog odustajanja od redovitog bogoslužja i zamiranja vjerskog života.

Žive informacije s grobnica

Hrvati su u Ravnom Selu u poslijeratnim popisima najbrojniji bili 1961. Tada ih je bilo 94, i od tada im se brojnost smanjivala, do danas, kada ih se tako izjasnilo 22, što je nešto manje od 1% stanovnika. Nakon Srba i Crnogoraca, Hrvati su treći narod po brojnosti. Na lokalnom groblju grobova Hrvata ima tridesetak. Najbrojnija hrvatska obitelj u ovom selu i danas i stotinjak godina unatrag je Baranašić. Šest grobnica pripada članovima ove obitelji. Obitelj Plos je na drugom mjestu s četiri grobnice, Rajića ima tri, a Rajića i Šarića po dvije. Po jedna grobnica pripada obiteljima Sabol, Jurić, Jelić, Amić, Jakić, Fratarić i Marušić. Među muškim imenima na grobovima najčešće je Nikola (šest osoba i Niko dvije), pa Ivan (4) Franjo i Stevan (po 3), te po jedan Vladimir, Miša, Anton, Aleksander, Jozo, Zlatomir Dragutin. Barbara, Katarina, po dvije Jele i Magdalene, Snežana, Milka, Matija, Katica, Jela, Sofija, Marija, Cvijeta, Šima i Božica su zabilježena ženska imena. Dva su epitafa napisana ćirilicom i imaju zvijezdu kao ideološko obilježje, što ih čini vrlo sličnima desetcima grobova boraca NOB-a na ovom groblju – Crnogoraca i Srba i njihovih obitelji, te ostalih sljedbenika komunističkog pokreta, a ostali su grobovi Hrvata označeni kao kršćanski. Znatno ih se broj, s nadgrobniim spomenicima izrađenim modernim stilom koji neguju današnji lokalni kamenoresci, nalazi na novom dijelu groblja, iza nove mrtvačnice.

Ravno Selo u javnosti se predstavlja u pozitivnom svjetlu putem dvije osobe na ovdašnjoj političkoj i filmskoj sceni. Predstavljeno kroz prizmu ovdašnjih Hrvata, ono se gleda praćenjem brzog protoka vremena u kojem su svetinje postale ruševine jer nije bilo snage da opstanu oni koji su u njima tražili utjehu.

Podaci: povjesničar Boro Vojinović, svećenik György Juhász, umirovljenik Roman Plos i školska pedagoginja u Ravnom Selu Biljana Baranašić

Marko Tucakov

Podrška projektu integracije podijeljene zajednice

Poslije devet mjeseci rada, »Hrvatska riječ« je nakon brojnih predstavljanja po Vojvodini, Beogradu i Pečuhu, 21. listopada predstavljena javnosti i visokim dužnosnicima Republike Hrvatske. Tom prigodom službeni su pred-

stavnici RH iskazali svoju nedvojbenu podršku ovom značajnom medijskom projektu i potvrdili nužnost sustavne potpore jedinom tjedniku na hrvatskom jeziku u Srbiji i Crnoj Gori. Tijekom dvodnevna boravka u Zagrebu izaslanstvo u sastavu: predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća *mr. Josip Ivanović*, članovi Upravnog odbora »Hrvatske riječi« *mr. Mato Groznica, Tomislav Žigmanov, Kalman Kuntić*, te direktor i v. d. urednik »Hrvatske riječi« *Zvonimir Perušić*, bilo je na razgovorima na Pantovčaku kod predsjednika Republike Hrvatske *Stjepana Mesića*, zatim kod predsjednika Hrvatskog sabora *Zlatka Tomčića*, predsjednika saborskog Odbora za ljudska prava i nacionalne manjine *Furija Radina*, te potpredsjednice Hrvatske demokratske zajednice *Jadranke Kosor*.

(Dušica Dulić)

Zagrebački nadbiskup Josip Bozanić postao kardinal

U srijedu 21. listopada Hrvatska je ponovno dobila svoga kardinala. Na svečanom konzistoriju papa *Ivan Pavao II.* proglasio je 30 novih kardinala, među kojima je i zagrebački nadbiskup *Josip Bozanić*. Nakon razdoblja bez kardinala, poslije smrti *Franje Kuharića*, Hrvatska će, kao država, ponovno imati svoga predstavnika u Zboru kardinala, premda su Hrvati i dosad imali kardinala u osobi vrhbosanskog nadbiskupa *Vinka Puljića*. Bozanić će ujedno postati naslovnim kardinalom crkve svetog Jeronima u Rimu.

69 ZEMALJA S KARDINALIMA: Svi novi kardinali dobivaju određeni prostor u Vatikanu, gdje će moći primati

kurtoazne posjete. Nakon proglašenja novih 30 kardinala, bit će 135 kardinala s manje od 80 godina koji će moći sudjelovati na eventualnoj konklavi, a među njima novog papu birat će i Bozanić i Puljić. Obojica su i među rijetkima rođenima poslije Drugoga svjetskog rata. Od sada čak 69 zemalja sa svih pet kontinenata imat će barem jednog kardinala. Od tih zemalja njih 59 ima kardinala mlađeg od 80 godina.

(HR)

Nedostaju udžbenici

U OŠ »Ivan Goran Kovačić« u Sonti prije dva tjedna je počela nastava za djecu koja su se opredijelila za izborni predmet – hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Nastavnica *Katarina Tadijan* već u početku ima problem: »Divno mi je raditi s ovom djecom. Imam sedmero polaznika. Veliki problem u nastavi mi predstavlja to što do danas nismo dobili ništa od udžbenika i učila predviđenih nastavnim planom i programom. Sve je lijepo dogovoreno na vrijeme, no, izgleda da je zapelo u realizaciji. Ja se sa svoje strane trudim da djeca ovo ne osjete, nastojim da im svakojakim improvizacijama pružim bar dio onoga što bi trebali naučiti iz udžbenika. Još moram napomenuti da postoji i jedan broj učenika II. razreda, koji su zainteresirani za ovaj predmet. Mislim da bi trebali iznaći način da se i oni uključe u nastavu odmah, kako ne bi propustili veliki dio.«

(Ivan Andrašić)

»Bunarman« bilježi nove uspjehe

Dokumentarni film »Bunarman« *Branka Ištvančića*, hrvatskog redatelja koji djeluje u Zagrebu, podrijetlom iz Tavankute, pozvan je i uvršten u selekciju Međunarodnoga festivala kratkometražnog filma u Sieni u Italiji i bit će prikazan između 21. i 29. studenog 2003. Ovo je peti međunarodni i strani festival na koji je film »Bunarman« pozvan nakon što je sudjelovao na nedavnom filmskom festivalu u Sarajevu, kao jedini hrvatski dokumentarni film u programu Regionalnog dokumentarnog filma, a upravo ovih dana će se prikazati na festivalu Kalamata u Grčkoj. Film je u Hrvatskoj dobio nagradu za najbolju režiju i nagradu Oktavijan za najbolji kratkometražni dokumentarni film na ovogodišnjim Danima hrvatskog filma, a nastao je u produkciji Dokumentarnog programa HRT-a 2003. godine.

Branko Ištvančić

Zorkini hokejaši na travi

Prema prvim zapisima o ovom dinamičnom olimpijskom sportu, hokej na travi se počeo igrati još u staroj Perziji oko 550. godine p.n.e za vladavine cara **Kira**. U početku je to bila isključivo plemićka igra, ali je svojom popularnošću u mnogim zemljama stekla status nacionalnog sporta. Prvi susret na ovim našim prostorima odigran je 1908. godine u Zagrebu između *Concordije* i *Šišmiša*. Za one koji slabije prate ovaj sport evo malo njegovih osnovnih značajki. Po svojim vitalnim dijelovima hokej na travi sličan je nogometu, a na terenu se nalazi jedanaest hokejaša koji se koriste specijalnim palicama i nastoje postići pogodak u protivnički gol koji je nešto veći od onog rukometnog. Teren je nešto manji od nogometnog, na njemu postoje četiri faze (u posljednjoj nema zaleđa), a igra traje 2 x 35 minuta. Nažalost, hokej na travi je u Subotici u polaganom nestajanju, a nekada je najveći grad na sjeveru Bačke doslovno bio jugoslavenska prijestolnica ovoga olimpijskog sporta. Zahvaljujući najboljem od nekoliko tadašnjih klubova (*Elektrovojvodina*, *Toplana*, *Subotičanka*) u ovom gradu – *Zorki*. Hokej klub na travi *Zorka*, nastao pod okriljem ondašnjeg istoimenog kemijskog giganta, u relativno kratkom vremenu izrastao je u višestrukog državnog šampiona i sudionika jakih europskih klupskih natjecanja. Najveći internacionalni uspjeh svakako je bilo osvajanje 5. mjesta u B grupi Lige prvaka (Belfast 1989.).

Za ono vrijeme klub je bio odlično i vrlo stručno organiziran zahvaljujući, prije svih direktoru kluba **Đuri Brajkovu** (direktor *Zorkinog* tvorničkog pogona *Slavice*) koji je bio potpuno posvećen stvaranju kvalitetnog i nadasve kompetitivnog sportskog kolektiva. U HK *Zorka*, osnovanom

1963. godine, djelovala su tri sportska pogona: seniorski, juniorski i pionirski kojim su rukovodili veliki sportski entuzijasti, ali istovremeno i vrsni znalci ovoga drevnog sporta. Najbolji dokaz su osvojeni naslovi prvaka države i čak, početkom devedesetih godina, sedam reprezentativaca (**Gabrić, Ostrogonac, Kostić, Kurai, Kopunović, Sesar i Knjur**) koji su, uz ostale prvotimce, te 1991. godine nastupili u Glasgowu na završnom turniru Lige prvaka. Uz domaće snage, momčad je bila ojačana i s tri kvalitetna igrača iz Indije (**Kumar Sing, Vinder Sing i Bahadur**), a uz glavnog trenera prve momčadi **Imrea Farkasa**, angažiran je kao specijalist za taktiku, još jedan Indijac – **Kukoo Waliom**. Uz sve navedene, važan faktor uspjeha poslovanja i djelovanja kluba bio je i **Stipan Matijević** na poziciji tajnika kluba. Četnaest naslova državnih prvaka i isto toliko osvojenih nacionalnih kupova najbolja su potvrda vrhunskog sportskog rada.

Tijekom svih godina svoga uspješnog postojanja *Zorkini* hokejaši na travi obišli su gotovo cijelu Europu, a po jednom svom sportskom dostignuću ušli su u povijest subotičkog sporta. I vjerojatno ih nitko nikada neće dostići. Naime, *zorkaši* su svojevremeno nastupili na jednom velikom hokej turniru u Indiji (*Pepsi Lehar Cup*) gdje su igrali pred 50.000 gledatelja.

Na koncu i jedan mali kuriozitet. Iako je njegov službeni naziv hokej na travi, ovaj sport se danas više gotovo i ne igra na njoj, nego u najvećoj mjeri, na modernim sintetičkim podlogama.

D. P.

Dan kravate u školama i vrtićima

Djeca u vrtićima, osnovci i srednjoškolci koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku i ove su godine obilježili Dan kravate – dan posvećen jednom od najpoznatijih hrvatskih simbola!

Na likovnim i kreativnim radionicama djeca su učila kako je kravata postala znak elegancije i ponosa koji je iz Hrvatske osvojio cijeli svijet.

U školama i vrtićima toga su dana prevladavale boje, osmijesi i kravate svih veličina, od papirnatih i šarenih do onih pravih svečanih. Toga dana svima su poslali poruku: Važno je poznavati, čuvati i s ponosom nositi ono po čemu si prepoznatljiv i jedinstven!

Dječji literarni i likovni natječaj na temu: Ljubav

Matica hrvatska za Ruhrsko područje, te umjetnici **Ankica** i **Ante Karačić** raspisuju Međunarodni likovni i literarni natječaj ISERLOHN-ESSEN 2026. na temu # LJUBAV prema obitelji, društvu, prirodi, domovini te pozivaju učitelje/mentore i učenike (djecu Hrvata u iseljeništvu i djecu iz Hrvatske) da se prijave.

Ljubav je univerzalni osjećaj duboke privrženosti i brige, koji obuhvaća različite aspekte života, od romantičnih odnosa do samoprihvatanja i zajedničkog razumijevanja. Ona može biti izvor snage, inspiracije, a i transformacije.

Likovni natječaj se organizira 26. put, a literarni 8. put uz suradnju s Ministarstvom znanosti i obrazovanja, Hrvatskom maticom iseljenika i Središnjim državnim uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Medijski pokrovitelji su *Fenix Magazin* i *Hrvatski glas* iz Berlina.

Radovi za likovni natječaj šalju se na adresu:

Ankica i Ante Karačić

Stormstr. 3

58640 Iserlohn

Njemačka

a.karacic@gmx.de

Nagrađuju se radovi u kategoriji od 1. do 4. razreda i od 5. do 8. razreda.

TEHNIKA: kombinirana tehnika, collage, tuš, flomaster...

ROK PRIJAVE: kraj veljače 2026. godine

Svaki rad na poleđini treba biti ispisan velikim tiskanim slovima i mora imati sljedeće podatke: ime i prezime, razred, država, adresa i naziv škole, e-adresa, ime i prezime mentora. Proglašenje nagrađenih likovnih radova bit će u Gradskoj galeriji Iserlohn do kraja ožujka 2026. godine.

Literarni natječaj šalje se na e-adresu:

mh-natjecaj2026@gmx.de

Literarne radove potrebno je slati u otvorenom Word dokumentu na e-mail adresu:

mh-natjecaj2026@gmx.de.

Informacije o pristiglim radovima bit će objavljene nakon završetka natječaja.

Ukoliko se rad bude slao u drugom formatu, osim u otvorenom Wordu, isti neće nažalost moći ući u natječaj! Također molimo da se ispod svakog rada navede: ime/prezime, razred, škola i mentor učenika.

Matea Miković osvojila drugo mjesto na natjecanju *MiCROfon*

Petrovo Selo u Mađarskoj 18. listopada odjekivalo je dobrom glazbom – održano je glazbeno natjecanje za mlade *MiCROfon*, u organizaciji Hrvatske državne samouprave i Kulturno-prosvjetnog centra Hrvata u Mađarskoj. Natjecatelji pjevaju suvremene hrvatske pjesme, prati ih *MiCROfon band*, a najbolje mlade glazbenike ocjenjuje stručni žiri.

Na pozornici se među brojnim mladim talentima našla i Subotičanka **Matea Miković**, učenica Gimnazije *Svetozar Marković*, koja pohađa nastavu na hrvatskom jeziku. Matea je nastupila sa **Severininom** pjesmom *Grad bez ljudi* i osvojila drugo mjesto!

Nakon proglašenja pobjednika, Matea je podijelila svoje dojmove:

»Osjećaj je bio nevjerojatan, gotovo nestvaran. Iako sam već imala puno nastupa s baletom, folklorom i pjevačkom skupinom *Prelje*, ovo je bilo nešto sasvim novo – prvi put sama na sceni, s profesionalnim bendom iza sebe. Kada sam izašla pred publiku i vidjela osmijehe i energiju s pozornice, nestala je i trema. Pjevala sam s puno ljubavi i iskreno bih voljela opet doživjeti nešto ovakvo. Večer za pamćenje.

Bravo, Matea!

Čestitamo na ovom sjajnom uspjehu – i želimo još puno pjesama, nastupa i nagrada u svijetu glazbe!

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35 m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa navise.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m² Tel: 063/738-97-85

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Osoba s invaliditetom (II. stupanj) traži posao u Subotici. Kontakt telefon: 061/6767041.

U tijeku javni uvid u Plan detaljne regulacije za Vikend naselje na Paliću

Otvoren je javni uvid u nacrt Plana detaljne regulacije za Vikend naselje i Banju Palić, koji traje do 18. studenog. Građani mogu pogledati plan u Gradskoj upravi ili na sajtu grada i dostaviti primjedbe do 18. studenog, prenosi portal subotica.com.

Gradska uprava Subotice obavještava javnost da je otvoren nacrt Plana detaljne regulacije za područje »Vikend naselja« na Paliću i dio prostora »Banje Palić«, uz istočnu obalu jezera, koji obuhvaća blokove od 25 do 29. Javna prezentacija ovog plana traje do 18. studenog, a građani i pravne osobe mogu izvršiti uvid u dokumentaciju svakog radnog dana od 8 do 12 sati u prostorijama Gradske uprave Subotice, Trg slobode 1, u Tajništvu za građevinarstvo (Gradska kuća, ured broj 204).

Plan je također dostupan i na zvaničnoj internetskoj stranici Grada Subotice, u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid. Tijekom perioda javnog uvida, svi zainteresirani mogu uputiti svoje primjedbe i sugestije u pisanom obliku na predložena planska rješenja, koje se predaju Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9). Rok za dostavljanje primjedbi istječe 18. studenog.

Javna shednica Komisije za planove bit će održana 27. studenog u 13 sati u Plavoj dvorani Gradske kuće, gdje će pravne i fizičke osobe imati mogućnost obrazložiti svoje ranije podnijete primjedbe.

Ovaj Plan predstavlja važan korak u daljem urbanističkom razvoju Palića, s posebnim akcentom na uređivanje vikend zone i prostora uz jezero, što će pridonijeti unaprijeđenju turističkog potencijala i komunalne infrastrukture ovog atraktivnog područja.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji

VAŽI DO 28. 10. 2025.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Dva lica ljubaznosti svijeta

Zagrljeni u svojoj udaljenosti

N ikada nisam težila tome da pratim trendove i aktualne teme, ali me je radijski voditelj oduševio vijestima o proglašenju najljubaznijih gradova. Prema onome što sam čula, najljubazniji europski grad je Beč, dok se na globalnoj razini on nalazi odmah iza glavnog grada Ekvadora, Quita. Glasanje je proveo jedan britanski magazin, a ne bi bilo mudro podcijeniti mišljenje profinjanih britanskih čitatelja, i to više od 180.000 njih. Najmanje što možemo učiniti jest da ovoga tjedna posebnu pažnju posvetimo upravo tim gradovima.

Kako me životne okolnosti, trenutačne i dosadašnje, nisu odvele do Quita, ali jesu do Beča, pisat ću iz osobnog iskustva i iz kuta znatiželjnog turističkog istraživača. Želim istaknuti koliko je ljubaznost zaista važna stavka na putovanjima, iako joj rijetko pridajemo veći značaj pri odabiru destinacija. Priznat ćete, češće gledamo pejzaže, aktualnosti, cijene i restorane, a tek potom dođu na red ljudi i njihova ljubaznost, kojom cijelom putovanju daju poseban ton.

Dakle, prema najnovijem istraživanju magazina *Condé Nast Traveler*, svjetska prijestolnica ljubaznosti nije u Europi, nego visoko u Andama. Quito, glavni grad Ekvadora, osvojio je titulu najljubaznijeg grada na svijetu, dok se odmah iza njega, kao najljubazniji europski grad, smjestio Beč. Dva mjesta koja na prvi pogled nemaju mnogo zajedničkog, povezuje jedno, a to je osjećaj dobrodošlice koji se ne zaboravlja.

Quito očarava već na prvom koraku, ne samo svojim pogledom na vulkanske vrhove i kolonijalnim ulicama, nego toplinom svojih stanovnika. Taj grad, smješten na više od 2.800 metara nadmorske visine, uspijeva spojiti ritam latinoameričke svakodnevice s iskrenom srdačnošću ljudi koji vas pozdravljaju osmijehom, čak i kad vas ne poznaju. Njegova ljubaznost nije naučena ni formalna; ona je dio svakodnevice, u načinu na koji se lokalci druže na tržnicama, u sporim razgovorima uz kavu i u spremnosti da pomognu svakome tko se uputi njegovim strmim ulicama.

S druge strane, Beč dokazuje da se ljubaznost može manifestirati i kroz red, kulturu i miran ritam života. Au-

strijska prijestolnica, koja se već godinama nalazi na vrhu ljestvica kvalitete života, pokazuje da pristojnost, poštovanje i organiziranost mogu biti jednako topli kao i južnoamerička spontanost. Ljubaznost Beča leži u njegovom stilu, u ljubaznim kondukterima, prodavačima koji vas oslovljavaju s »bitte« i »danke«, u građanima koji s ponosom čuvaju čistoću svojih ulica i parkova. To je ona tiha, elegantna ljubaznost koja čini da se posjetitelji osjećaju sigurno, opušteno i poštovano.

Iako ih dijele oceani i kulture, i Quito i Beč pokazuju da ljubaznost nije samo osobina ljudi, već i odraz duha mje-

sta. Ona se vidi u načinu na koji grad diše, u ritmu ulica, u osmijesima prolaznika i u otvorenosti prema drugima. U vremenu kada putovanja često mjerimo prema znamenitostima i restoranima, ova nas lista uči da su najvažniji trenuci oni koji nas podsjetuju da se dobrota i toplina mogu osjetiti i bez riječi.

I na kraju, kada malo odlepršate u svijet ljubaznosti je li vam primamljivije da za vas kažu kako ste jedna ljubazna osoba ili lijepa. Što vam je srcu milije?

Ja svoju posljednju destinaciju nisam birala po ljubaznosti ali sam i nju dobila, a vi ćete konačno čitati jedan zapis s lica mesta pravo iz Toscanne. Ali za to čekamo naredni tjedan.

Gorana Koporan

Nastavak 1. HNL

Dinamo i Hajduk čuvaju vrh

Foto: HINA/ Admir BULJUBAŠIĆ

Hajduk

Vrlo važnu, možda čak i jednu od najvažnijih pobjeda u dosadašnjem dijelu prvenstva, zabilježio je *Hajduk* na gostovanju u Puli. Već godinama neugodan teren s kojeg su se rijetko vraćali punog plijena, a ovoga puta posebno specifičan zbog »izdajnika« **Gonzala Garcie** koji je ljetos zamijenio stadion Aldo Drosinu za Poljud. Ali, kao da je to još više motiviralo njegove igrače da odigraju najljepši nogomet i suvereno izbore pobjedu. *Hajduk*, ako je suditi po nedjeljnoj partiji, počinje ličiti na momčad koja jedino može parirati *Dinamu*. Još kada se sve pridošlice uigraju i uklope u zahtjevni »bili mentalitet« igre pod stalnim presingom cijele Dalmacije, onda stvarno možemo očekivati neizvjesnu i zanimljivu borbu za naslov.

Susretima 10. kola započela je druga četvrtina prvenstva 1. HNL, a prema očekivanju glavni favoriti za osvajanje naslova *Dinamo* i *Hajduk* zabilježili su pobjede u susretima protiv *Osijske* (2:1) i *Istre* (3:0). *Modri* su nešto teže stigli do tri boda na svom Maksimiru, dok su Splitsani naprosto pomeli domaćina koji do ovog susreta nije dugo doživio poraz na svom terenu.

Dinamo

Nakon šokantnog domaćeg poraza od *Lokomotive* u prethodnom kolu *Dinamo* je reprezentativnu i euro stanku iskoristio da zbije i konsolidira redove. Iako mršava i minimalna, pobjeda protiv posrnulog *Osijske* i te kako je važna, kako za očuvanje vodeće pozicije tako i kao injekcija samopouzdanja pred gostovanje Malmou u 3. kolu Lige Europe (igrano u četvrtak). Trener **Mario Kovačević** ima jednu od najraznovrsnijih i birano posloženih momčadi u posljednjih desetak godina, momčad koja ima velike apetite na sva tri natjecateljska kolosijeka. A hoće li uspjeti održati maksimalni učinak u Europi i zadržati vodeću poziciju na tablici 1. HNL ostaje nam vidjeti u predstojećim susretima.

Foto: HINA/ Lana SLIVAR DOMINIĆ

Dinamo najefikasniji

Višestruki prvak Hrvatske ima najbolji napad u dosadašnjih 10. odigranih prvenstvenih kola (22 gola), a vrh ljestvice najboljih strijelaca drže njegova dva topnika **Kulenović** (6 golova) i **Beljo** (5).

Liga

Tablica poslije deset prvenstvenih kola već sada puno govori o aktualnom stanju u hrvatskom klupskom nogometu. Vrh drže unaprijed definirani favoriti *Dinamo* i *Hajduk*, a za preostalo treće, europsko, mjesto konkurira praktično cijela preostala liga izuzev možda posljednjeg *Vukovara*. Jer ako uzmemo da je trenutačno pretposljednji *Osijek* s 9 bodova, a trećeplasirana *Lokomotiva* ima 16 onda je jasno kako par vezanih pobjeda može donijeti drastičan uspon prema gornjem dijelu tablice. Također, prošlosezonski osvajač duple krune *Rijeka* trenutačno zauzima nezavidnu sedmu poziciju sa samo 11 bodova, ali se čini kako će branitelj naslova ipak uskoro pronaći željenu formu, budući da je očekuju i daljnji nastupi u Ligi konferencije. Koliko je turbulentna ligaška situacija najbolje svjedoči i hit momčad s početka prvenstva *Gorica* koja je nakon tri vezana poraza stigla na 8. poziciju. Trenutačno jedini konstantni su *Lokomotiva* i *Varaždin* koji su i prema pokazanom »najviđeniji« za osvajanje europske treće pozicije. No, tek je 10. kolo i očekuje nas još mnogo, mnogo promjena...

D. P.

TENIS

Čilić jedini u TOP 100

Iako u veteranskoj dobi, **Marin Čilić** je i dalje najbolje plasirani hrvatski tenisač na ATP ljestvici. Na 89. mjestu jedini je Hrvat u TOP 100, a za njim slijede: **Borna Ćorić** (112.), **Dino Prižmić** (119.), **Luka Mićković** (160.) i dr.

KOŠARKA

Spartak OS gostuje Zadru

Sutra, u subotu 25. listopada, košarkaši *Spartak Office Shoe*-a igraju susret 4. kola skupine B u regionalnoj ABA ligi. Subotičani imaju stopostotni učinak nakon dva odigrana susreta (bili su slobodni u 3. kolu), a priliku za novi ligaški trijumf tražit će u dvorani Višnjik. Susret se igra od 17.30h

POGLED S TRIBINA

RK Zagreb

Godinama su vijesti iz rukometne Lige prvaka u svezi nastupa *RK Zagreb* glasile o pobjedama i šansama za plasman u izlučni dio ovog elitnog europskog klupskog

Foto: HINA/ Damir SENČAR

natjecanja. A danas one tužno govore o niski poraza koje je apsolutni hrvatski prvak doživio u novoj sezoni. Komentirajući posljednji rezultatski neuspjeh na domaćem parketu protiv danskog GOG-a (31:36), trener *zagrebaša Andrija Nikolić* tužno je istaknuo: »Rekao bih čak da smo se malo i osramotili. Kako sebe, tako i ovaj dres i klub i grad koji predstavljamo«. Kako drugačije i može biti kad je hrvatski predstavnik nakon 5 odigranih susreta ubilježio isto toliko poraza i čvrsto je prikovan za dno ljestvice u skupini B. Činjenica stoji kako je ova skupina izuzetno jaka (*Magdeburg*, *Barcelona*, *Wisla Plock*, *Szeged*, *PSG*), ali barem bi se protiv izravnih rivala (*GOG* i *Pelister*) trebalo ravnopravno igrati u borbi za 6. mjesto koje vodi u nastavak natjecanja. Nažalost, ove sezone izgleda to nije slučaj. Iako u zagrebačkoj momčadi igraju hrvatski reprezentativci *Gojun*, *Klarica*, *Glavaš*, te internacionalci *Tskhovrebadze*, *Topić*, *Šuljević*, *Przytula*, *Kavčić*, *Tufegdžić*, *Sadouski*, *Bialiauski* i *Faljić*. U srijedu je Zagreb u svojoj Areni dočekao *Szeged*, a je li prekinut crni niz znat ćemo kada ovaj tekst bude već tiskan. Nada, naravno, umire posljednja...

D. P.

Umotvorine

- * Ne podiži ton, osnaži argumente.
- * Konflikti su neizbježni, ali sukob je izbor.
- * Vaša slika o sebi je vaša stvarnost.

Vicevi, šale...

- Dobar dan, je'l to ludnica?
- Jeste, što Vam treba?
- Rezervirao bih jedno mjesto za prosinac.
- Pa Vi ste ljudi!
- Znači, dogovoreno!

- Kako se hraniš?
- Zdravo.
- Zdravo, kako se hraniš?

Aforizmi

- * Kada prestaneš ugađati, ljudi te ili cijene više ili se udalje. Oba ishoda su dar.
- * Pravedan čovjek, i kad nije kriv, pretpostavlja da je kriv. A nečovjek nikad nije kriv – uvijek su krivi drugi.
- * Često ne čujemo ljude onako kako oni govore, već onako kako mi mislimo.

Vremeplov – iz naše arhive

Dan rođenja bana Jelačića,
Novi Sad, 2015

Didine pripovetke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Stipan Bubica

Kaže – bilo jedno selo a u njemu jedan starac kojeg su zvali Stipan Bubica. Nije bio ničim zaposlen neg se bavio da sidi na čoši na klupici. Tamo nije bilo načesto bunara već samo jedan i baš na toj čoši di se bavio Stipan Bubica. Očeš-nečeš tribalo se ići na taj bunar.

Kako se koja nova snaša dovede, ona oma prvo jutro obrancu na leđa pa ide rad vode – taki je starovinski red. Kad snaša prolazi, a Stipan Bubica ništom nadigne nogu, odvali jedno veliko i kaže:

– Oho, to si ti seka Doslo!

Kad druga naiđe, a on opet tako i podvikne:

– Oho, to si ti seka Pukla!

Trećoj:

– Oho, to si ti seka Perka!

Tako on svakoj novoj snaši izdiva ime, a one se sirote osramote i samo prolaze i čute. On samo sidi na čoši na klupici – prava božja napast za selo.

Kad jedanput jedan jedinak, najlipči momak iz tog sela, ženiće se i uzme iz drugog sela divojku ne samo zdravo lipu neg je divojka i majstor u pameti. E, sad jutro svanilo, snaša će na vodu, al svekrova ni da čuje. Nek je sto puta taki red da snaša prvo jutro ide rad vode, svekrova ne da pa ne da snaji.

– Nemoj, rano, ima tu niki nevaljanac, zovu ga Stipan Bubica, pa će ti nadit kako ružno ime, nama će bit sramota.

Svekrova bi lako, al snaja ne da ni divanit svekrovi.

– Dajte Vi, nane, đugu, ja ću ić i njega ću udesit. Ne bojim se ja nikakog Bubice samo kad on ima tako zgodno ime.

Ode ona na vodu i kad je naišla Stipana Bubicu, vidi već izdaleka kako sidi na klupici, čeka. Nek čeka, snaša se već spremila da i ona njegov dočeka, spremila se šta će mu kazat. Kad naišla pram njega, on će po starim običaju dizat nogu da odvali, al snaša već prde i kaže:

– Umh, to je!

Stipan Bubica sav niki uplašio se pa stao i gleda: šta je to?!

A snaša ništa – uradila šta je uradila i lipo ode na vodu. Kad se vratila, on usto pa prid nju i polagacko:

– Jal ti, mlada, zašto si ti kazala: umh, to je?!

A ona lipo:

– To je barek lako znat: pita moja guzica je l to Stipan Bubica, a ja kažem umh, to je!

On se sav spleo pa samo zinio:

– Tako?!

– Borme tako! Kad već imaš taku čest da je ona pitala za tebe, kako joj ja ne bi odgovorila.

Pričala Bara Zelić r. Kujundžić, Subotica, r. 1894., domaćica
Do neba drvo, 1963.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Lovica

Strina Evča sida sva važna. Zasukiva se pa će: »Čeljadi da znate šta j novo kod nas«. Tila nastaviti al baka Janja ju pritekla: »Evča, ka j kod vas štagod novo onda j to vazda nikako moderiranje kako b rekla. Da ne kažem da s kerefeke«. »Baka Janjo, kako ko gleda. Kako s uzme. Već se frtalj miseca nismo vidili pa eto da znate. Bio snajin imendan pa u kuće študirali šta da joj vašarimo«, objašnjava strina Evča. Taman će reć kaju, ope prikida baka Janja: »De Evča neka nas zavlait. Kaži već jedanput. Divaniš koda j ta vaša snaja kaka kraljica«. Nastavlja strina Evča: »Eto snaja nas pritekla. Za imendan počastila sama sebe. Ošla u varoš pa vašarila«. »Oš već jedanput kazat. Ako neš, cigurno se imamo divanit od čegagod pametnijeg neg od tvoje snaje«, ope se buni baka Janja. »Evo, evo, od želje snaja vašarila mačku. Ako mi pitate koje fele j? Otkal je? Ja zaboravila. Mogu sam kazat da j digod s kraja svita. Za četir kolina unatrag se zna čija je. I sade nam u kuće ni dosadno. Ni ju teško ni ranit. Vašariš ranu u dućanu. Ima misto di opočiva, di nuždu vrši, di jide a i di sidi kad gleda ono sokočalo od televizora s nama. Kaže snaja da joj noćom zna doć i grijati noge. Svaki nedilj dana ju kupljemo i češljamo. Sjaji se baš«, sva važna će strina Evča. Od dragosti će baka Janja: »Viš da nisam promašila šta š divanit. Pa kerefeke. Di ste tu ste sade al ti nama reci kaka j ona lovica. Koliko j miševa navatala za ti frtalj miseca? Tako se miri kaka j mačka«. Odgovara strina Evča: »Uzočas baka Janjo. Ni ona vašarila da b vatala miševe. Ovo j gospocka mačka. Na nju triba paziti. Divanit se š njom. Sigrati se š njom. Milovat ju i drafati«. Baka Manda pita: »Dobro Evča kaka j to mačka kad ni lovica? Je s ti sigurna da j to mačka?«. Već ojidita strina Evča objašnjava da ju već svašta pitu: »Ta ne g šta je neg mačka. Al fina mačka. To ni mačka za po dvoru, tavanu jel sokaku. To j mačka za unutra«. Baka Marica namišća pregač i maramu pa objašnjava da j potrefila Janja ka j rekla za moderiranje: »Koda ste dite dobili a ni vašarili mačku. Držati mačku a da ni lovica. Mene sve drago kad se sitim naše Sivke. Bila lovica sam taka. Bila siva ko pepel a oće joj bile žute s dvi crne piknje. Ujtru isprid vrati poreda šta j noćom nalovila. Lovila j vrapce, cinige, štigljice al bome i grlice i golubove. I krtice lovila. I s tvorem i lasicom se smila boriti. Kaće se Sivka omaciti dolazili se pisati za mačiće. Evča moja draga, ja sam mislila da mož viditi sam nanom sokočalu od televizije mačku ko vašu al gle ti pa to i kod nas u selu ima. Pa još kod naše Evče«. Vid, vid i baka Tonka će štagod reć: »Ta još sam fali da mački za užinu i tanjur na astal metnete. Mačka da ni lovica? Da ne zna šta j miš. Dobro j rekla Manda. Ko zna šta j snaja vašarila«. Baka Janja objašnjava: »Čeljadi, kase mačka ranila? Jel je bila lovica jel je bila gladna. I naša Cnka lovica. Ona j od Maricine Sivke. A kako ide još malo pa će svaka kuća što ima mačku imati sobu za mačku«. Isapim u sebe: »Jest da kažu da svit ide naprid al ako će nam mačke na kraju gospodariti i mi njima služiti to baš i ni it naprid«.

U NEKOLIKO SLIKA

*U početku bijaše kraljevstvo,
Klovićevi dvori, Zagreb*

Foto: facebook/klovicvidvori

Saće

Iako se po nazivu može pomisliti, ovaj kolač nema nikakve veze s medom i stvarnim saćem. Jedina poveznica sa samim nazivom može biti krajnji izgled.

Saće kao kolač nije nalik današnjim kremastim kolačima, nego spada u onu grupu dizanog tijesta ili kako bi se kod naših starih znalo reći *slatko tisto*. Mada, istini za volju, nije baš ni jako slatko. Zapravo, slatkoću ovome kolaču daje džem ili pekmez, a može se po želji dodati čak i čokolada. Odlično ide i pekmez od šljiva s komadima voća. Ono što je također specifično jest da

se pekmezu može dodati i sam komad voća (svjež), pa primjerice uz pekmez od šljiva možete dodati i četvrtinu šljive i time obogatiti okus. Tu su moguće brojne varijacije u zavisnosti od želja ukućana.

Nekada se svako *tisto* rukom *zakuvavalo*, a danas ovo tijesto slobodno možete *zakuvati*, umijesiti i mikserom ako za to imate predviđene mutilice. Kada je u pitanju naš recept, sve je ručno rađeno, ali postoji i ova modernija verzija.

Sastojci:

400 g brašna (glatkog)
1 kvasac
1 dl mlijeka
2 jaja
50-100 g šećera
prstohvat soli
korica limuna
100 g margarina ili maslaca
džem – pekmez po želji
šećer u prahu

Priprema:

Mlijeko ugrijati i u njega dodati izmrvljen kvasac, šećer i žlicu brašna. Ostaviti da se kvasac digno. Za to vrijeme potrebno je premazati tepsiju margarinom ili maslacem. Premazati sa svih strana. Kod odabira tepsije poželjno je da bude manja i po mogućnosti okrugla. Može biti i arkopalna, staklena ili kakvu već imate te se kasnije u njoj može saće i poslužiti. Jasno, nije problem niti da bude pravokutna.

Dignuti kvasac dodati brašnu (nemojte odmah staviti sve, bolje je postupno dodavati), kao i jaja, prstohvat soli i izrendanu koriku limuna. Umijesiti tijesto te ostaviti da »odmori« minimum 30 minuta.

Dobiveno tijesto rastanjiti na debljinu oko 3-5 mm, te izrezati kocke, razvući ih još rukama ili oklagijom. Puniti ih džemom ili pekmezom, voćem... i praviti »gomboce«, loptice. Njih slagati u tepsiju, ali ne preblizu jer će prilikom pečenja još narasti. Premazati ih otopljenim margarinom ili maslacem (od onoga što vam je ostalo od premazivanja tepsije).

Peći oko 30-40 minuta na 200 stupnjeva. Kada je pečeno, još tople posuti šećerom u prahu i služiti ih. Može se služiti i toplo i hladno.

KuHaR tradicionalnih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

OSIGURAJTE VAŠ DOM i sve ono što ga čini domom

**MILENIJUM[®]
OSIGURANJE**
VREMENJE JE DA MISLIMO NA BUDUĆNOST

Osiguranje za vaš dom, stvari u njemu i članove domaćinstva

Vaš dom je više od prostora, u njemu je sve što vam najviše znači. Zato je važno da se prema njemu odnosite odgovorno i osigurate ga.

Osiguranje domaćinstva – Siguran kvadrat Milenijum osiguranja je polisa koja podrazumeva osiguranje stana ili kuće, stvari u njima, kao i članova domaćinstva od posledica nepredviđenih okolnosti, kao što su:

požar	izlivanje vode
udar groma	provalna krađa
eksplozija	razbojnička krađa
oluja	lom stakala
grad	odgovornost prema trećim licima

025/ 51 50 350 | 024/ 555-867 | 011/ 715 23 00

Milenijum osiguranje
 milenijum-osiguranje

@milenijumosiguranje
 @milenijumosiguranje

www.mos.rs

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCIJE:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

**Radio Marija Srbije
Radio Maria play**

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:**
- 6 meseci po **1 dinar** ili
 - 12 meseci sa **50% popusta**

**Astra
Telekom**

011 44 22 009

1100 GODINA HRVATSKOGA KRALJEVSTVA (925. – 2025.)

TRAGOM MILENIJSKE PROSLAVE U BAČKOJ I SRIJEMU

Podpora:

Stožerni državni ured za Hrvatske izvan RH

Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javnu informaciju
i odnose s vjerskim zajednicama

Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji

SVEČANA PROSLAVA
u Subotičkoj biskupiji

24. listopada 2025.
u 19 sati

Franjevačka crkva u Subotici
Svečana biskupska sveta misa

Izložba

„Tragom milenijske proslave
u Bačkoj i Srijemu”

Multimedijalna večer
– svečana dodjela
književnih nagrada

